

مقدمه‌ناشر

بهش «معرفة الارض» هم می‌گفتن اون قدیم‌ندیمما. البته دیگه «جغرافی» صداش می‌کنیم، اما این اسم قدیمی، مثل خیلی چیزای قدیمی دیگه، قشنگیای مخصوص خودشو داره.

اگه بخوایم سراسر معنیش کنیم که خب معرفة یعنی شناخت، ارض یعنی زمین؛ پس معرفة الارض = شناخت زمین = جغرافی. اما یه کم خودمونی‌تر هم می‌شه نگاش کرد. «معرفة» ما رو یاد چیا می‌ندازه؟ مرام، لوطی‌گری، مشتی‌بودن، **رفاقت**. این جناب ارض (یا همون زمین) هم دوست مشتی و بامعرفتی بوده واسه ما انصافاً. همه‌چیزشو بی شيله پيله ریخته به پای ما تا حال دلمون خوب باشه. رفیق ازین لوطی‌تر؟ بامرام‌تر؟ وقتی تو جمع خانواده یا دوستامونیم و هوس لذت و تفریح می‌کنیم یا وقتی دلگیریم و تنها! جنگل و کوه و دریاشو میاره پای رفاقت. دمش گرم.

البته خب، ما هم رفیقای بامرامی بودیم براش. نه زباله ریختیم رو تن و بدنش، نه با کلنگ و تیشه افتادیم به جون سر و صورتش، نه جنگلاشو کچل کردیم، نه دریاچه‌ها رو خشک کردیم، نه با ماشینای گول‌پیکر و سیرنشدنی حفاری افتادیم به جون معادنش و تو دلشو خالی کردیم. دممون گرم!!

کسایی که در حق این رفیق، نارفتی کردن بهتره لااقل به این یه دلیل معرفة الارض (همون جغرافی) بخونن، بلکه یه کم این رفیق قدیمی رو بهتر بشناسن. بلکه یه کم دوست بامعرفت‌تری باشن براش.

حرف معرفت شد. دور از مرام و معرفته که تشکر نکنم از رفقای عزیزی که واسه چاپ کتابمون همیشه پای کار بودن. ممنونم از مؤلفای خوب کتاب، خانم‌ها همایون‌زاده، نعمتی و آقای کربلایی، از دوستای پرتلاشم تو واحد تألیف، مسئول پروژه‌های سابق و فعلی کتاب، خانم‌ها سیده مریم طاهری و الهه آرانی. ممنونم از برویجه‌های خستگی‌ناپذیر واحد تولید و همه عزیزان دیگه که تو چاپ کتاب کمکمون کردن.

مقدمه مؤلفان

جونم براتون بگه که داستان جدید درس جغرافی تو کنکور از سال ۹۸ شروع شد. یعنی اولین سالی که قرار بود از کتاب‌های جغرافیای جدید تو کنکور سؤال طرح بشه. چشمتون روز بد نبینه! کنکور برگزار شد و تست‌های جغرافیا تعداد کثیری از دانش آموزا، معلما و مؤلفا رو غافلگیر کرد. سطح سؤالات به نحو محسوسی دشوار و چالشی شده بود؛ البته نباید خودتو ببازی و مایوس بشیا چون اولاً این تغییر در مورد همه سؤالات نبود و ثانیاً این قضیه برای چند سال پیشه. الان که داری این مقدمه رو می‌خونی شناخت از سؤالی کنکور جغرافیا و سبک مورد علاقه طراحا تا حد قابل قبولی بالا رفته و می‌شه با درصد بالایی خیالتو جمع کنم که هیچ نکته غافلگیرکننده‌ای وجود نداره. حالا چرا این اطمینانو بهت می‌دم؟ چون تمام این نکات و ظرایف تو این کتاب در نظر گرفته شده و در قالب یک ساختار منسجم بهت ارائه شده. در ادامه این مقدمه برای راهنمایی و آشنایی بهتر با بخش‌های این کتاب، توضیح مختصری خدمت می‌دم:

کتاب جامع دارای سه بخش اصلیه:

(الف) درس‌نامه: اول با درس‌نامه‌های جامعی روبه‌رو می‌شی که تو نگارشش سعی شده از مراجعه به کتاب بی‌نیاز بشی. (هرچند یک بار مطالعه متن کتاب درسی شدیداً توصیه می‌شه!). تو درس‌نامه، تمام نکات کلیدی هر درس در قالب جداول متعدد و نمودارهای متنوعی ارائه شده تا یادگیری مطالب برات ساده و راحت بشه و از طرفی با یک سری نکات و توضیحات مشاوره‌ای روبه‌رو می‌شی که براساس ظرایف هر درس و نکات کنکوری بیان شده.

(ب) تست‌ها: در این بخش با مجموعه جامعی از سؤالات مواجه می‌شی؛ این بانک سؤال عظیم تمامی جوانب هر درس از متن، شکل‌ها، نمودارها و تصاویر رو در بر می‌گیره و سطوح مختلف از ساده تا چالشی رو شامل می‌شه. (از اون‌جا که دیگه تو کنکور سطح‌بندی سؤالات از ساده به دشوار وجود نداره) در بخشی از سؤالات هر درس این مورد آورده شده تا هم با چینش جدید سؤالات کنکور آشنا بشی و هم بتونی خودتو محک بزنی. این مورد آخر رو تو بخش آزمون‌های جامع کتاب به خوبی می‌تونی ببینی.

(پ) پاسخ‌نامه: این بخش می‌تونه برات بهترین کمک جهت جمع‌بندی و رفع اشکالات هر درس باشه. توی این قسمت پاسخ تمام سؤالات چالشی و کنکورهای قبل به سه بخش تقسیم شده. در بخش اول شرح گزینه صحیح بیان شده. در بخش دوم سایر گزینه‌ها شرح داده شده و در نهایت تو بخش سوم که اسمشو گذاشتیم فوت کوزه‌گری، یک سری نکات مشاوره‌ای برای تشخیص سریع و راحت هر سؤال دشوار بهت گفته شده تا بتونی در کسری از ثانیه به سؤالات دشوار جواب بدی. در مورد پاسخ باقی تست‌ها هم نکات اصلی و برجسته برات شرح داده شده تا به بهترین شکل آماده پاسخ‌دادن به سؤالات کنکور بشی و با درصد قابل اطمینانی خیالت از این بابت جمع بشه که هیچ نکته غافلگیرکننده‌ای برات وجود نداره.

تمام نکاتی که باید خدمتت عرض می‌کردم رو گفتم پس با توکل به خدای مهربان برو سراغ خوندن این کتاب! و مطمئنم موفقیت در مسیری که در پیش گرفتی داره انتظارت رو می‌کشه!

فهرست

درسنامه جغرافیا دهم

- ۵۸ درس چهارم، ناهمواری‌ها و اشکال زمین
- ۶۶ درس پنجم، نواحی زیستی
- ۷۱ درس ششم، نواحی فرهنگی
- ۷۴ درس هفتم، نواحی اقتصادی (کشاورزی و صنعتی)
- ۷۷ درس هشتم، نواحی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)
- ۸۲ درس نهم، معنا و مفهوم ناحیه سیاسی
- ۸۶ درس دهم، کشور، یک ناحیه سیاسی
- ۹۱ درس یازدهم، ژئوپلیتیک

- ۸ درس اول، جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر
- ۱۱ درس دوم، روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا
- ۱۴ درس سوم، موقعیت جغرافیایی ایران
- ۱۶ درس چهارم، ناهمواری‌های ایران
- ۲۱ درس پنجم، آب‌وهوای ایران
- ۲۸ درس ششم، منابع آب ایران
- ۳۳ درس هفتم، ویژگی‌های جمعیت ایران
- ۳۶ درس هشتم، تقسیمات کشوری ایران
- ۳۸ درس نهم، سکونتگاه‌های ایران
- ۴۱ درس دهم، توان‌های اقتصادی ایران

درسنامه جغرافیا دوازدهم

- ۹۸ درس اول، شهرها و روستاها
- ۱۰۷ درس دوم، مدیریت شهر و روستا
- ۱۱۶ درس سوم، ویژگی‌ها و انواع شیوه‌های حمل‌ونقل
- ۱۲۴ درس چهارم، مدیریت حمل‌ونقل
- ۱۳۵ درس پنجم، ویژگی‌ها و انواع مخاطرات طبیعی
- ۱۴۵ درس ششم، مدیریت مخاطرات طبیعی

درسنامه جغرافیا یازدهم

- ۴۶ درس اول، معنا و مفهوم ناحیه
- ۴۸ درس دوم، انسان و ناحیه
- ۵۲ درس سوم، نواحی آب‌وهوایی

- ۱۵۳ پرسش‌های چهارگزینه‌ای دهم
- ۱۸۴ پرسش‌های چهارگزینه‌ای یازدهم
- ۲۲۶ پرسش‌های چهارگزینه‌ای دوازدهم
- ۲۴۹ آزمون‌ها
- ۲۶۷ پاسخ‌نامه تشریحی
- ۳۱۹ پاسخ‌نامه کلیدی

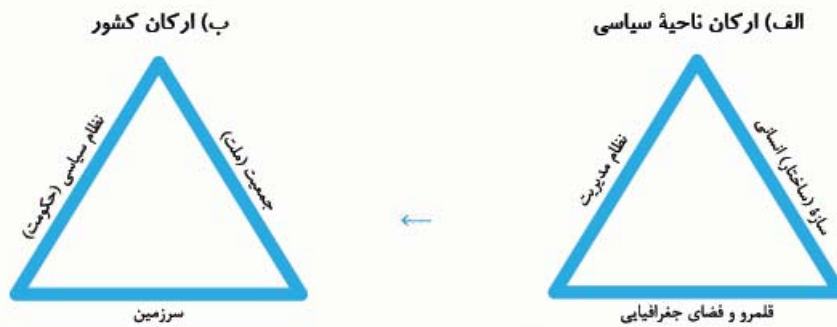

«کشور» یکی از انواع نواحی سیاسی است.

روی نقشه زیر، نواحی سیاسی مختلفی دیده می‌شود که از یکدیگر مستقل هستند و کشور نام دارند. امروزه ۱۹۳ کشور مستقل در جهان وجود دارد که عضو سازمان ملل متحد هستند.

ارکان کشور به عنوان یک ناحیه سیاسی

کشور به عنوان یک ناحیه سیاسی، دارای ارکان بنیادی زیر است:

قلمرو و فضای جغرافیایی: سرزمین	هر کشور بخشی از سطح زمین را اشغال کرده است. هیچ کشوری بدون سرزمین قابل تصور نیست. سرزمین، زیستگاه مشترک افرادی است که به کشور تعلق دارند.
ساختار (سازه) انسانی: جمعیت (ملت)	هر کشور جمعیتی دارد که در محدوده سرزمین مستقر و مقیم هستند. جمعیت یک کشور برای اداره امور خود، یک نظام سیاسی و حکومتی تأسیس می‌کنند.
نظام مدیریت: نظام سیاسی (حکومت)	نظام سیاسی یک کشور حکومت نام دارد. حکومت، وظیفه اداره امور سرزمین و جمعیت را بر عهده دارد.
حاکمیت	درباره موجودیت یک کشور، علاوه بر سه رکن سرزمین، جمعیت (ملت) و حکومت بر عنصر چهارمی نیز تأکید می‌شود که حاکمیت نام دارد. حاکمیت یعنی داشتن استقلال و برکناربودن از نظارت دولت‌های خارجی. حاکمیت یک کشور نشان‌دهنده استقلال و اقتدار سیاسی آن کشور است.

تعریف کشور

با توجه به ارکان فوق، می‌توان در تعریف کشور چنین گفت:

کشور عبارت است از یک ناحیه سیاسی مستقل که دارای سرزمین مشخص، جمعیت دائمی و مقیم و حکومت مرکزی است و بر امور داخلی و خارجی خود حاکمیت دارد.

در ادامه، به بررسی ویژگی‌های ارکان یک کشور خواهیم پرداخت.

سرزمین

فضا و قلمرو جغرافیایی یک کشور، سرزمین آن محسوب می‌شود و درباره آن باید بدانیم که:

- ① فضا یا سرزمین یک کشور دارای منابعی است که عرصه را برای فعالیت‌های اقتصادی و کار و زندگی مردم آن کشور فراهم می‌کند.
  - ② وسعت سرزمین در کشورهای مختلف متفاوت است؛ برخی از کشورها وسیع و برخی دیگر کم‌وسعت‌اند.
  - ③ سرزمین چه مکان تولد افراد باشد و چه محل سکونت آن‌ها، یکی از بنیادهای هویتی آنان را تشکیل می‌دهد.
- نکته:** هویت مکانی، احساس تعلق است که به واسطه ارتباط با یک مکان در یک فرد یا گروهی از افراد برانگیخته می‌شود. به بیان دیگر، انسان‌ها نسبت به مکان‌ها و فضاهای خاص، نوعی وابستگی از خود نشان می‌دهند که یکی از مهم‌ترین این فضاها، کشور و میهن است.
- از جمله ویژگی‌های سرزمین می‌توان به این موارد اشاره نمود: ① مرز؛ ② تقسیمات کشوری؛ ③ پایتخت (کانون سیاسی کشور).

- هر کشور برای مشخص کردن قلمرو جغرافیایی خود به تعیین مرز نیاز دارد. درباره مرز باید بدانیم که:
- مرز، خطی اعتباری و قراردادی است که برای تعیین حدود یک ناحیه سیاسی (از جمله کشور)، بر روی زمین مشخص می‌شود.
  - مرزهای سیاسی، مهم‌ترین عامل تشخیص و جدایی کشورها از یکدیگر محسوب می‌شوند.
  - مرزها از این نظر اهمیت دارند که قلمرو رسمی اعمال مدیریت سیاسی هر کشور هستند و حدود حاکمیت و اداره یک حکومت را تعیین می‌کنند.
  - مرز، آخرین حد قلمرو زمینی، دریایی و هوایی هر کشور است.
  - برای تعیین خطوط مرزی، کشورها ابتدا به توافق می‌رسند و سپس، طبق نقشه ترسیم‌شده از محل عبور خطوط مرزی، روی زمین علامت‌گذاری می‌کنند.
- نکته** امروزه خطوط مرزی کشورها ارزش حقوقی و بین‌المللی دارند؛ زیرا محدوده‌های کشورهای هم‌مرز در اسناد سازمان ملل متحد ثبت می‌شوند.

انواع مرز

مرز بین کشورها را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد:

① مرزهای طبیعی؛ ② مرزهای غیرطبیعی (مصنوعی).

① **مرزهای طبیعی**، خطوط مرزی برخی کشورها با استفاده از پدیده‌های طبیعی مانند رود، کوه، بیابان، دریاچه، تالاب و ... مشخص می‌شود که به آن‌ها مرزهای طبیعی می‌گویند.

در مرزهای طبیعی، مبنای تعیین مرز دو کشور، پدیده‌های طبیعی هستند که بین آن دو کشور قرار گرفته‌اند.

مهم‌ترین مرزهای طبیعی عبارت‌اند از:

کوه‌ها	گاهی برای تعیین خط مرزی، از امتداد ارتفاعاتی که میان دو کشور قرار گرفته است، استفاده می‌کنند. برای تعیین خط مرزی در امتداد رشته‌کوه‌ها، خط‌الرأس کوه‌ها در نظر گرفته می‌شود. خط‌الرأس، خطی است که از متصل کردن نوک بلندترین نقاط کوهستانی به یکدیگر به وجود می‌آید.
رودها	اگر یک رود، مرز بین دو کشور واقع شده باشد، برای تعیین مرز، از خط مُتَصِف یا تالوگ استفاده می‌کنند. خط متصف، خطی است که از وسط رودخانه می‌گذرد و فاصله مرز از هر دو ساحل به یک اندازه است. (به شکل جریان رود توجه کنید.) تالوگ، خطی مرزی است که عمیق‌ترین نقاط بستر رود را به هم متصل می‌کند. (به عمق رودخانه توجه کنید.) در رودهای قابل کشتیرانی، بهترین خط مرزی، تالوگ است؛ چون هر دو کشور، حق کشتیرانی در دو طرف آن را دارند.
دریاها	به علت مجاورت با یک یا چند دریا، بیشتر کشورهای جهان (مانند ایران)، مرزهای دریایی دارند. معمولاً تعیین مرزهای دریایی بین کشورها کار آسانی نیست. برای تعیین مرز دریایی، ابتدا خط مبنا را معین می‌کنند که پایین‌ترین حد جزر در دریا است. آب‌های پشت خط مبنا (یعنی آب‌هایی که در حد فاصل بین خط مبنا تا خشکی ساحل قرار دارند)، آب‌های داخلی نامیده می‌شوند که در مالکیت کشور مجاور دریا قرار دارند. آب‌های جلوی خط مبنا (یعنی آب‌هایی که از خط مبنا به سمت دریا تا حدود ۱۲ مایل دریایی قرار دارند)، دریای سرزمینی نامیده می‌شوند که (مانند آب‌های داخلی) در مالکیت کشور مجاور دریا قرار دارند. نکته آب‌های داخلی و دریای سرزمینی هر دو تحت حاکمیت کشور مجاور دریا هستند؛ با این تفاوت که سایر کشورها نیز در دریای سرزمینی از حق عبور و مرور بی‌ضرر برخوردار هستند، در حالی که در آب‌های داخلی چنین حقی را ندارند. نکته هر مایل دریایی برابر با ۱۸۵۲ متر است؛ یعنی عرض دریای سرزمینی برابر است با ۲۲۲۲۴ متر از خط مبنا.

کوه پیرنه، حد فاصل فرانسه و اسپانیا

اروند رود - مرز ایران و عراق

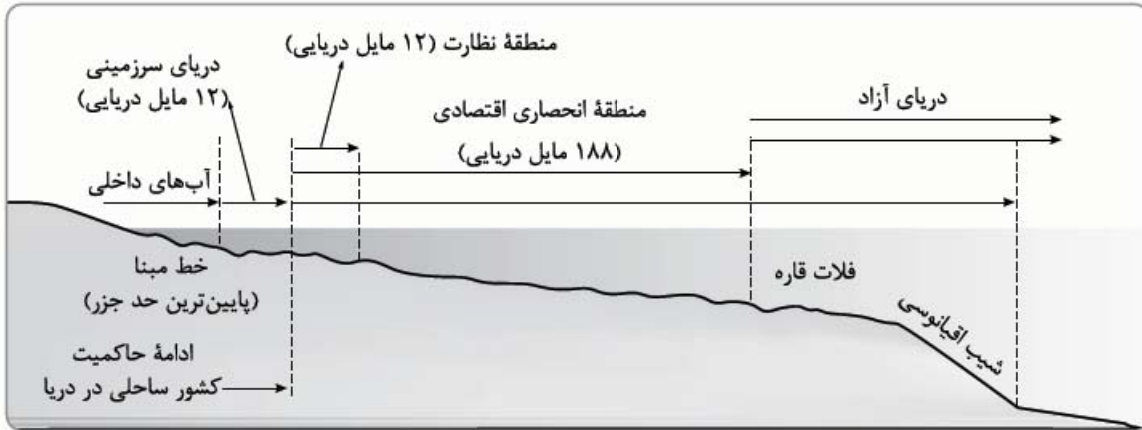
تعیین خط مرزی رود به صورت تالوگ و خط منصف

آب‌های آزاد: آب‌های آزاد به بخش‌هایی از دریا گفته می‌شود که:

- در مالکیت هیچ کشوری قرار ندارد.
- کشتیرانی، فعالیت نظامی، ماهیگیری، ایجاد تأسیسات و تحقیقات برای همه کشورهای آزاد است؛ مشروط به این که مخل دریاوردی بین‌المللی نباشد.

برای آشنایی بیشتر با بخش‌های مختلف دریای مجاور یک کشور، به شکل زیر توجه کنید:

۲) مرزهای غیرطبیعی (مصنوعی): در بخش‌هایی از زمین که امکان استفاده از پدیده‌های طبیعی برای تعیین خطوط مرزی وجود نداشته باشد، مرزهای مصنوعی تعیین می‌شوند. برای تعیین مرز مصنوعی، یکی از دو روش زیر به کار می‌رود:

مرز مصنوعی هندسی	خط مرزی با استفاده از مختصات جغرافیایی (مدارها و نصف‌النهارها) تعیین می‌شود. مثال مرز بین کانادا و آمریکا بر روی مدار ۴۹ درجه شمالی تعیین شده است.
مرز مصنوعی توافقی	مرز مصنوعی گاهی با توافق دو کشور هم‌جوار بر روی زمین تعیین و علامت‌گذاری می‌شود. مثال مرز میان ایران و افغانستان

مرز بین سه کشور در آمریکای جنوبی

مرز بین بلژیک و هلند

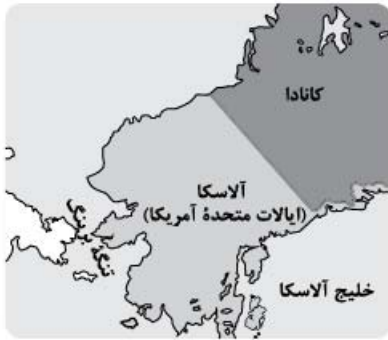
انواع مرزها از حیث «پیدایش و شکل‌گیری»:

مرزها از نظر چگونگی پیدایش با یکدیگر تفاوت دارند.

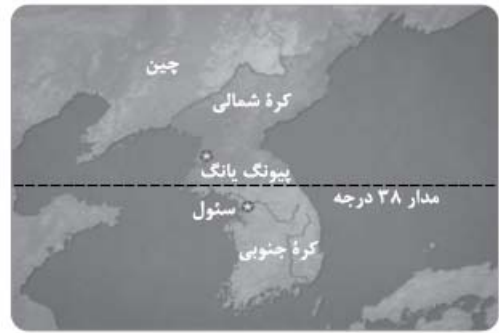
نحوه شکل‌گیری و ایجاد مرزها، تأثیر زیادی در ایجاد امنیت و همکاری یا برعکس، در بروز اختلاف و کشمکش بین کشورهای همسایه دارد. مرزها را از نظر پیدایش می‌توان به سه گروه به شرح زیر تقسیم کرد:

نوع مرز	ویژگی	مثال
مرزهای پیشتاز یا قبل از سکونت	مرزهایی که از قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده و بعدها مورد قبول ساکنان کشورهای همسایه واقع شده‌اند. (این نوع مرزها، مشکلی ایجاد نمی‌کنند.)	مرز بین کانادا و آلاسکا که مردم پس از ترسیم، در اطراف آن ساکن شده‌اند.
مرزهای طبیعی	مرزهایی که با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین می‌شوند. این مرزها، گروه‌های انسانی را که از نظر قومی، زبانی، دینی و ... متفاوت هستند، از هم جدا می‌کنند.	مرز بین هند و پاکستان، که پس از استقلال پاکستان از هند، دقت شد تا این مرز، منطقه مسلمان‌نشین را از هندونشین جدا کند.
مرزهای تحمیلی	مرزهایی که در تعیین آن‌ها شرایط فرهنگی لحاظ نمی‌شود؛ بنابراین این مرزها، افراد یک قوم یا پیروان یک دین یا متکلمان به یک زبان مشترک را از هم جدا می‌کنند و آن‌ها را تحت سلطه دو حکومت جداگانه قرار می‌دهند.	مرزهایی که کشورهای استعمارگر در قاره آفریقا براساس قلمرو نفوذ و حاکمیت خود و بدون توجه به اقوام و فرهنگ‌ها ایجاد کردند. مرز بین کره شمالی و کره جنوبی

مرز پیشتاز (قبل از سکونت) بین کانادا و آلاسکا

مرز تحمیلی میان دو کره

مرز میان دو کره شمالی و جنوبی؛ یک مرز تحمیلی:

در سال ۱۹۴۵ میلادی، پس از پایان جنگ جهانی دوم و سیطره ژاپن بر شبه‌جزیره کره، این شبه‌جزیره به دو کشور تقسیم شد.

الف کره شمالی که به بلوک شرق کمونیستی، یعنی اتحاد جماهیر شوروی و اروپای شرقی پیوست.

ب کره جنوبی که تحت سیطره بلوک غرب، یعنی ایالات متحده آمریکا و اروپای غربی قرار گرفت.

در زمان تقسیم شبه‌جزیره کره به دو کشور، آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی سابق توافق کردند که مرز دو کشور روی مدار ۳۸ درجه تعیین شود. پس از جدایی دو کشور کره شمالی و کره جنوبی، بارها بین دو کشور حمله‌های نظامی و درگیری‌های مرزی رخ داده است که این اختلافات تا امروز نیز ادامه دارد.

● مرزهای هوایی: هر کشور بر فضای بالای سرزمین خود (شامل قلمرو زمینی و دریایی می‌تواند ادعای حاکمیت داشته باشد).
اهمیت مرزها:

مطالعه مرزها از دیرباز کانون پژوهش‌های جغرافیای سیاسی بوده است.

درباره مرزها بدانیم که:

① مرزها حد حاکمیت ملی یک کشور محسوب می‌شوند.

② مرزها در هر کشوری اهمیت خاصی دارند؛ زیرا امنیت و استقلال هر کشور به مرزهای آن وابسته است.

③ مرزها در روابط یک کشور با کشورهای همسایه تأثیرگذارند و می‌توانند عاملی برای ثبات و آرامش یا اختلاف و منازعه باشند. به همین دلیل، حساسیت زیادی نسبت به مرزها وجود دارد و نظارت و مراقبت ویژه‌ای بر آن‌ها اعمال می‌شود.

نکته منازعات مرزی سابقه‌های طولانی دارند و از زمان جنگ جهانی دوم تا کنون، تقریباً نیمی از کشورهای دنیا درگیر اختلافات مرزی با کشورهای همسایه خود بوده‌اند.

مرزهای ایران:

ایران حدود ۸۷۵۵ کیلومتر مرز مشترک با کشورهای همسایه دارد و با ۱۵ کشور از راه خشکی و دریا هم‌مرز است.

پسول زیر رو هم به نگاره دقیق بندها تا یارت نره بخش «مهارت‌های جغرافیایی»، هر درس هم مومه!!

طول مرزهای ایران با کشورهای همسایه	طول مرزهای رودخانه‌ای	طول مرزهای آبی (دریایی)	مرزهای زمینی (خشکی)
۸۷۵۵km	۱۹۱۸ km	۲۷۰۰ km	۴۱۳۷ km

در ایران، حفاظت و مدیریت و کنترل مرزهای کشور بر عهده مرزبانان نیروی انتظامی است و دفاع از مرزهای زمینی، هوایی و دریایی کشور در برابر تهدیدات خارجی نیز از وظایف نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود.

البته ساکنان نواحی مرزی (مرزنشینان) ایران نیز همواره با مشارکت و همکاری با مرزبانان، از امنیت و استقلال کشور و مرزها دفاع کرده‌اند.

ایران، علاوه بر پایانه‌های مرزی هوایی در فرودگاه‌ها، در نواحی مرزی زمینی نیز بیش از ۲۰ پایانه مرزی مسافری و حدود ۵۰ پایانه مرزی مبادله کالا با همسایگان دارد که در مجاورت برخی از آن‌ها، بازارچه مرزی نیز به وجود آمده است.

نکته مرزها تأثیر بسزایی در جابه‌جایی مسافران و مبادلات بازرگانی (صادرات و واردات کالا) و توسعه اقتصادی کشورها دارند؛ بنابراین امن بودن یا نامن بودن مرزها، بر رونق اقتصادی کشورها تأثیرگذار است.

۲) نقش‌مات کشوری

نظام‌های سیاسی (حکومت‌ها) برای اداره آسان‌تر فضای جغرافیایی (سرزمین) کشورها و ارائه خدمات مناسب به شهروندان، اقدام به مرزبندی سیاسی - اداری در داخل کشورها (مانند استان، شهرستان، بخش و ...) می‌کنند.

میزان اختیارات واحدهای سیاسی درون کشور از نظر بودجه، تأمین منابع مالی و قوانین و ... در کشورهای مختلف جهان، متفاوت است و به نوع نظام سیاسی آن‌ها بستگی دارد.

برای مرور مرزبندی‌های سیاسی - اداری در داخل کشور ایران، بد نیست به سری به درس‌نامه ۸ از جغرافیای دهم بزنیم!

۳) پایتخت؛ کانون سیاسی کشور

پایتخت، مرکز اقتدار سیاسی یک کشور است که:

- فرمان‌ها و تصمیمات سیاسی از این نقطه مرکزی در سراسر کشور پخش می‌شود.
  - رؤسای قوای مقننه، مجریه و قضاییه و وزارتخانه‌ها و سازمان‌های اصلی دولت‌ها و نیز سفارتخانه‌های خارجی در آن مستقر هستند.
  - مکان تصمیم‌گیری‌های سیاسی و ملاقات سران یک کشور با نمایندگان حکومت‌های سایر کشورها است.
  - معمولاً به بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یا کلان‌شهر یک کشور تبدیل می‌شود.
- به طور معمول، تمرکز قدرت سیاسی و سازمان‌های دولتی، تمرکز اقتصادی نهادهای مالی و پولی و شرکت‌های بزرگ و تمرکز ثروت و قدرت در پایتخت‌ها، موجب تبدیل آن‌ها به کلان‌شهرها می‌شود که پیامدهایی چون رشد جمعیت، ترافیک، آلودگی هوا و کمبود مسکن و خدمات را به دنبال دارد.

عوامل مؤثر در انتخاب پایتخت

عوامل مختلفی در انتخاب یک مکان به عنوان پایتخت مؤثر هستند که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

- ۱) داشتن قابلیت‌های محیطی مناسب؛ مانند دسترسی به آب و اراضی حاصلخیز
  - ۲) داشتن جمعیت قابل توجه
  - ۳) قرار داشتن در تقاطع راه‌های ارتباطی و دسترسی آسان به سرتاسر کشور به ویژه مرزها
  - ۴) داشتن قابلیت دفاعی مناسب و دور بودن از مرزها
- نکته** برخی از پایتخت‌ها قدمت زیادی دارند و موقعیت پایتخت‌بودن خود را تا سال‌ها حفظ می‌کنند؛ مانند شهر پاریس که در مرکز انشعاب راه‌ها و شبکه‌های ارتباطی واقع شده است.

انشغال پایتخت

در برخی کشورها، به دلایل مختلف، پایتخت از یک شهر به شهر دیگر منتقل می‌شود.

مثال ۱ انتقال پایتخت از شهر ریودوژانیرو به برازیلیا در کشور برزیل

مثال ۲ انتقال پایتخت از کراچی به اسلام‌آباد در کشور پاکستان

جمعیت (ملت)

ملت، عنصر بنیادین یک کشور است که بدون آن، کشور معنا و مفهومی ندارد.

ملت، جمعیتی است که در قلمرو یک سرزمین مشخص مستقر شده‌اند و اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی و اقتصادی و آرمان‌های مشترکی دارند. در حقیقت، هویت یک ملت، ریشه در تاریخ و فرهنگ مشترک آن دارد و این هویت، طی نسل‌های متوالی پدید آمده است. افراد یک ملت به دلیل همین اشتراکات با یکدیگر احساس همبستگی می‌کنند.

نکته حس ملی‌گرایی تا وقتی مورد تأیید است که به میهن‌پرستی افراطی (ناسیونالیسم) یا برتری‌جویی یک ملت نسبت به دیگر ملت‌ها و نادیده‌گرفتن حقوق آن‌ها نینجامد.

حکومت

حکومت، همان نظام مدیریتی یک کشور است که به اداره سرزمین و جمعیت آن می‌پردازد.

وظایف حکومت

حکومت‌ها انواع مختلفی دارند، اما همه حکومت‌ها سه وظیفه عمده و مهم بر عهده دارند:

حراست از قلمرو و مرزهای کشور، دفاع در برابر هجوم دشمنان، حفظ منابع طبیعی و بهره‌برداری از آن‌ها	اداره امور سرزمین
وضع قوانین و مقررات، رسیدگی به اختلافات، قضاوت، خدمات‌رسانی به مردم و رفاه و تأمین اجتماعی و بهداشت، آموزش، خدمات فرهنگی، برقراری نظم و امنیت و ...	اداره ساختار (سازه) انسانی
روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با سایر کشورها، بستن پیمان‌ها و قراردادهای همکاری با نهادهای بین‌المللی، پیشگیری از جنگ، برقراری صلح و توسعه همکاری‌های تجاری و ...	روابط خارجی

الگوی مدیریت سیاسی فضا

حکومت‌ها از نظر مدیریت فضای جغرافیایی کشور و توزیع قدرت در پهنه سرزمین به سه گروه عمده تقسیم می‌شوند:

<p>این نظام از اروپا به دیگر نقاط جهان راه یافته و کشور فرانسه از پیشگامان این الگوست. در این نظام:</p> <p>① کشور به واحدهای سیاسی و اداری کوچک‌تر (مانند استان و شهرستان) تقسیم می‌شود، اما حکومت مرکزی، حدود اختیارات آن‌ها را تعیین می‌کند.</p> <p>② اختیارات محلی محدود و نظام قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری متمرکز است.</p> <p>③ قدرت سیاسی از یک کانون (یعنی پایتخت)، به سایر نواحی اعمال می‌شود و مدیریت‌های محلی، تصمیمات دولت مرکزی را اجرا می‌کنند.</p> <p>④ فقط یک سطح قانون‌گذاری، یعنی مجلس ملی قانون‌گذاری، در مرکز وجود دارد و قوانین و مقررات و تشکیلات اداری در تمام کشور همسان است.</p>	<p>نظام سیاسی تک‌ساخته (یکپارچه)</p>
<p>در این نوع نظام سیاسی:</p> <p>① کشور به چند ایالت تقسیم می‌شود و ایالت‌ها اختیارات زیادی دارند.</p> <p>② حکومت و توزیع قدرت در سرزمین دو سطح دارد:</p> <p>الف) سطح فدرال (ملی و حکومت مرکزی) و ب) سطح ایالت (منطقه)</p> <p>③ علاوه بر وجود حکومت مرکزی و نیروی تصمیم‌گیری در سطح ملی، هر ایالت قوه مقننه، مجریه و قضاییه مستقل نیز دارد؛ یعنی: - مجلس نمایندگان و سنا در مرکز کشور و مجلس ایالتی در هر ایالت اقدام به قانون‌گذاری می‌کنند؛ بنابراین برخی قوانین ایالت‌ها با یکدیگر تفاوت دارند.</p> <p>- هر ایالت در امور و برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی خود به طور مستقل تصمیم‌گیری می‌کند.</p> <p>④ حکومت مرکزی هماهنگ‌کننده و ارتباط‌دهنده ایالت‌هاست و ایالت‌ها در دفاع، سیاست خارجی و واحد پول ملی از حکومت مرکزی تبعیت می‌کنند.</p> <p>نکته: کشورهای فدرال و یکپارچه از نظر واگذاری اختیارات به واحدهای سیاسی - اداری خود کاملاً شبیه به هم نیستند و میزان تمرکز حکومت و همچنین اختیارات واحدها در آن‌ها متفاوت است.</p>	<p>نظام سیاسی فدرال</p>
<p>در این نوع نظام سیاسی:</p> <p>① بخش اعظم کشور به صورت تک‌ساخت است؛ فقط یک یا چند بخش کوچک به شکل ناحیه‌ای و خودمختار اداره می‌شوند.</p> <p>② مناطق خودمختار، اختیارات سیاسی و اجرایی ویژه‌ای در ناحیه خود دارند.</p> <p>③ مثال: نظام سیاسی کشورهای عراق، جمهوری آذربایجان و انگلستان از نوع ناحیه‌ای و ترکیبی است.</p>	<p>نظام سیاسی ناحیه‌ای و ترکیبی</p>

پیدایش و بقاء یک کشور

کشورهای جهان بر پایه یک یا چند عامل به وجود می‌آیند و به حیات خود ادامه می‌دهند؛ مهم‌ترین این عوامل عبارت‌اند از:

① هویت ملی، ② همبستگی ملی و ③ پیوستگی سرزمینی.

اگر این عوامل تضعیف شوند، یک کشور در خطر نابودی و فروپاشی قرار می‌گیرد؛ بنابراین حکومت‌ها و ملت‌ها باید عوامل پیدایش و بقای کشور خود را بشناسند و برای حفظ و تقویت آن‌ها بکوشند.

شبیه‌های حمل و نقل بزرگی‌ها و انواع

در مقام مقدمه:

این درس به موضوع حمل و نقل و اهمیت اون در زندگی ما می‌پردازه. بدون حمل و نقل هیچ‌یک از فعالیت‌های ما به ثمر نمی‌شینه و بخش قابل توجهی از زندگی ما به حمل و نقل وابسته هست. با این اوصاف می‌ریم سراغ یک مقدمه کوتاه درباره اهمیت موضوع حمل و نقل و بعد به سراغ بخش‌های اصلی این درس!

● حمل و نقل یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های انسان در جهان امروز است.

↓
- نقش مهمی در اقتصاد و روابط بین مکان‌ها و نواحی دارد.

● سامانه‌های حمل و نقل، مردم و انواع فعالیت‌های اقتصادی را در داخل کشور یا سطح بین‌المللی به هم پیوند می‌دهند.

پنر آمار مهم:

- ① حجم تجارت دریایی در جهان بالغ بر ۱۰/۳ میلیارد تن بوده است.
  - ② حدود ۳/۵ میلیارد نفر مسافر توسط هواپیما در جهان جابه‌جا شده‌اند.
  - ③ بیش از ۹۰ میلیون دستگاه خودرو تنها در یک سال تولید شده است.
- آمارها نشان می‌دهد در نیم قرن اخیر، میزان حمل و نقل و ارتباطات در جهان، افزایش چشمگیری یافته است و تقاضا برای جابه‌جایی مسافر و بار هر روز بیشتر می‌شود.

گسترش حمل و نقل از گذشته تا امروز

تحرك و جابه‌جایی، یکی از نیازهای اساسی انسان برای انجام فعالیت‌های فردی و اجتماعی است؛ اما این جابه‌جایی در طول تاریخ، شکل‌های متعدد و متفاوتی داشته است. جدول زیر نشانگر تاریخ تحول حمل و نقل در جهان است:

دوره زمانی	شیوه حمل و نقل
بیشتر از ۴۰۰۰ سال قبل (نخستین تمدن‌های کهن)	<ul style="list-style-type: none"> ● انسان‌ها برای حمل بار از چارپایان استفاده می‌کردند. ● در منطقه بین‌النهرین، حمل و نقل با قایق‌های پارویی در رودخانه‌ها و کانال‌های آبی معمول بود. ● اختراع چرخ (مانند کشف آتش)، تحول بزرگی در زندگی انسان آن دوره پدید آورد. ● شواهد تاریخی وجود شبکه‌های حمل و نقل و گسترش آن‌ها را در دوره‌های زمانی مختلف نشان می‌دهد: ① در دوره هخامنشیان، راه‌ها و چارپارخانه‌هایی در نقاط مختلف قلمرو پهناور ایران ایجاد شده بودند. ② جاده‌های سنگفرشی گسترده و طولانی در امپراتوری روم، همه‌نقاط را به پایتخت متصل می‌کردند. ③ شکل‌گیری جاده ابریشم که شرق آسیا را به غرب اروپا پیوند می‌داد. <p>نکته: حمل و نقل نیز به نوبه خود در توسعه و گسترش تمدن‌ها، نقش مهمی ایفا کرده است. یعنی رابطه میون رشد تمدن‌ها و گسترش شبکه راه‌ها به رابطه متقابل و دوسویه بوده؛ هم گسترش راه‌ها کمک می‌کرده تا به تمدن قدرتمندتر و گسترده‌تر بشه و هم تمدن‌ها از قدرت و ثروت فودشون برای گسترش شبکه راه‌ها استفاده می‌کردن!</p>
عصر اکتشافات جغرافیایی	<p>پیشرفت در دریانوردی و ساختن کشتی‌های پیشرفته‌تر موجب شد که سرزمین‌های نو کشف شوند و تحولات بسیاری در این نواحی جهان پدید آید.</p>

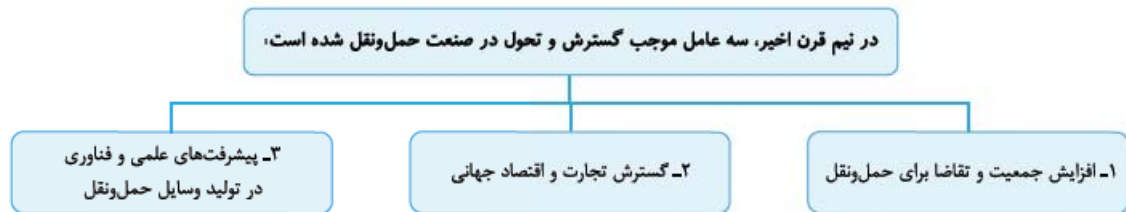

دوره زمانی	شیوه حمل و نقل
پیش از انقلاب صنعتی	تا پیش از انقلاب صنعتی، وسایل حمل و نقل زمینی به کندی و با صرف زمان زیاد، مسافت‌های طولانی را طی می‌کردند و قادر به حمل میزان کمی بار بودند. در خشکی‌ها، نیروی انسان و چارپایان عامل حرکت مسافر و بار و در دریاها، نیروی باد محرک کشتی‌ها بود.
انقلاب صنعتی (قرن نوزدهم)	اختراع موتور بخار تحول بزرگی در حمل و نقل آبی و ریلی به وجود آورد. <ul style="list-style-type: none"> در اوایل قرن نوزدهم، نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در انگلستان ساخته شد و قطارها را در بین شهرها به حرکت درآورد و این کشور را به زادگاه قطار تبدیل نمود. حمل و نقل ریلی موجب حرکت آسان‌تر بار و حمل بارهای سنگین به نقاط نسبتاً دور شد. با کشف و استخراج نفت (که جایگزین زغال سنگ شد)، سرعت و کارایی وسایل حمل و نقل بیشتر شد.
قرن بیستم (پیش از جنگ جهانی دوم)	در اوایل قرن بیستم، اختراع و تولید انبوه خودرو، چهره فضا‌های شهری و خارج از شهرها را تغییر داد: <ul style="list-style-type: none"> ❶ خیابان‌های اصلی و فرعی و تقاطع‌ها در شهرها و ❷ شبکه‌های جاده‌ای وسیع بین شهرها و روستاها ایجاد شدند و به دنبال آن، مکان‌ها و مراکز خدمات راهداری (مانند پمپ بنزین‌ها، تعمیرگاه‌های اتومبیل و ...) به وجود آمدند.
جنگ جهانی دوم	طی جنگ جهانی دوم (۱۹۴۵-۱۹۳۹ م.) اولین هواپیمای جت در آلمان ساخته شد. موتور جت توان بیشتری داشت و موجب شد هواپیماهای مسافربری بزرگ‌تری ساخته شود. بعدها تولید هواپیماهای بویینگ، حمل و نقل هوایی را در سراسر جهان گسترش داد.

امروزه کشتی‌های غول‌پیکر کانتینری و نفت‌کش‌ها، هواپیماهای مسافربری پهن‌پیکر، قطارهای تندرو و انواع خودروهای شخصی و عمومی، تحرک و جابه‌جایی انسان و انواع کالا را بین مکان‌های مختلف به طور چشمگیری افزایش داده‌اند.

این دو نکته مهم بد نیست بدوئی

- ❶ هواپیمای ایرباس ۳۸۰ A، بزرگ‌ترین هواپیمای مسافربری جهان است. ۷۲ متر طول دارد و قیمت هر فروند حدود ۳۰۰ میلیون یورو است.
- ❷ کشتی سوپر نفت‌کش Class II، در سال ۲۰۰۲ ساخته شد. ۳۸۰ متر طول دارد و می‌تواند بیش از ۳ میلیون بشکه نفت حمل کند.

نقش و اهمیت حمل و نقل

تعریف حمل و نقل: به فرایند جابه‌جایی مردم (مسافر)، بار (کالا) و اطلاعات، حمل و نقل گفته می‌شود. حمل و نقل از جنبه‌های مختلف اهمیت دارد و در زندگی جوامع نقش ایفا می‌کند؛ این جنبه‌ها عبارت‌اند از:

اهمیت اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> امروزه هیچ ناحیه‌ای خودبسته نیست و همه نواحی چه در داخل کشورها و چه در سطح بین‌المللی، برای برآوردن نیازهای اقتصادی خود به یکدیگر وابسته‌اند. صاحب‌نظران، حمل و نقل را کلید توسعه اقتصادی و رکن زیربنایی اقتصاد کشورها می‌دانند. فعالیت‌های اقتصادی تولید و توزیع و تجارت به شدت به شبکه‌های حمل و نقل وابسته‌اند. گردشگری نیز به عنوان یک فعالیت اقتصادی مهم در کشورها به زیرساخت‌های حمل و نقل نیاز دارد.
اهمیت اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> مردم برای جابه‌جایی بین محل کار و سکونت، دسترسی به مراکز درمانی، بهداشتی و آموزشی، شرکت در فعالیت‌های اجتماعی، هنری، فرهنگی، امور تفریحی و گذران اوقات فراغت به حمل و نقل مناسب نیاز دارند. حمل و نقل، اهمیت بسزایی در ارتباط مردم و تبادل فرهنگی بین نواحی مختلف دارد.
اهمیت سیاسی	<ul style="list-style-type: none"> داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل و نقل از عوامل قدرت ملی یک کشور محسوب می‌شود. دسترسی به کانال‌ها، بندرها، تنگه‌ها و آبراه‌ها و نظایر آن از عوامل قدرت سیاسی کشورها بوده و حکومت‌ها می‌توانند از آن‌ها در مواقع خاص به عنوان یک ابزار سیاسی استفاده کنند.
اهمیت زیست‌محیطی	<ul style="list-style-type: none"> حمل و نقل بر زمین، آب و هوا تأثیر می‌گذارد. دیگه من نگم چه تأثیراتی؟! قدرت بهتر می‌دونی! مهم‌ترینش همون آلودگیه!! امروزه با توجه به نقش حمل و نقل در بروز مسائل و مشکلات زیست‌محیطی، همه جوامع تلاش می‌کنند تا برای جلوگیری یا کاهش این آثار نامطلوب و حل مشکلات، چاره‌اندیشی و برنامه‌ریزی کنند.

جغرافیا و حمل و نقل

تا این‌های درس در مورد اهمیت حمل و نقل فوندریم؛ اما شاید برای تو هم این پرسش مطرح شده باشد که لب حمل و نقل چه ربطی به جغرافیا دارد؟ بپوش اینه:

حمل و نقل با جابه‌جایی در بهینه مکان و فضای جغرافیایی سروکار دارد و هدف حمل و نقل ارتباط دادن مکان‌ها و نواحی با یکدیگر است؛ بنابراین:

① ماهیت حمل و نقل، اساساً جغرافیایی است و با مفاهیمی چون مکان، موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ و مقصد سروکار دارد. **فتماً یادت هست که توی درس ۲ جغرافی دهم فوندریم که اصلی‌ترین پرسش توی جغرافیا مکانه و لب ما هم برای رفتن از یه مکان به مکان دیگه به سیستم‌های حمل و نقل نیاز داریم! پس این می‌شه ربط حمل و نقل با جغرافیا!**

② شبکه‌های حمل و نقل هم از محیط جغرافیایی تأثیر می‌پذیرند و هم بر فضای جغرافیایی تأثیر می‌گذارند و آن را تغییر می‌دهند. (ارتباط متقابل و دوسویه میان شبکه‌های حمل و نقل و فضاهای جغرافیایی)

جغرافیای حمل و نقل

جغرافیای حمل و نقل شاخه‌ای از دانش جغرافیا است که:

① جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند.

② به بررسی الگوهای پراکندگی و شیوه‌های حمل و نقل و تأثیرات آنها بر محیط، به منظور برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب منطقه‌ای می‌پردازد.

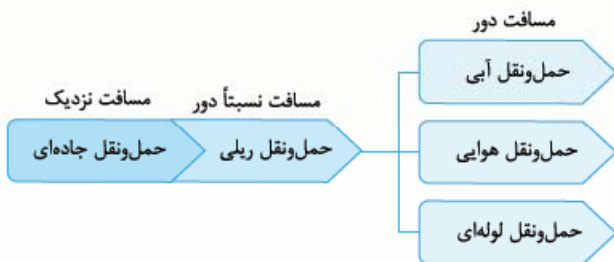
نکته از آن‌جا که حمل و نقل در فعالیت‌های اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد، جغرافیای حمل و نقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود.

شیوه‌های حمل و نقل

شیوه‌های حمل و نقل به پنج دسته تقسیم می‌شوند که از بین آنها، چهار دسته به جابه‌جایی مسافر و بار و یک دسته فقط به جابه‌جایی بار اختصاص دارد. **آگه گفتی کرموش فقط بار می‌بره و ما باهش نمی‌تونیم بریم سفر؟!!**

این شیوه‌های حمل و نقل و جابه‌جایی عبارت‌اند از:

① حمل و نقل جاده‌ای، ② حمل و نقل ریلی، ③ حمل و نقل آبی،
 ④ حمل و نقل هوایی، ⑤ حمل و نقل از طریق لوله
 هر یک از انواع شیوه‌های حمل و نقل، مزایا و محدودیت‌های خاص خود را دارند که در ادامه با آنها بیشتر آشنا می‌شویم.

۱) حمل و نقل جاده‌ای

حمل و نقل جاده‌ای یکی از شیوه‌های متداول حمل و نقل است که در تمام قاره‌های جهان به طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرد. مزایا و محدودیت‌های این شیوه حمل و نقل به شرح زیر است:

الف) مزایا،

- ① برای مسافت‌های کوتاه (معمولاً کم‌تر از ۴۰۰ کیلومتر) مناسب‌تر است.
- ② نسبت به سایر شیوه‌های حمل و نقل، بیشترین انعطاف را از نظر دسترسی به نقاط مختلف در مسیر راه و توقف در ایستگاه‌های متعدد دارد.
- ③ برای رفتن به مکان‌های دورافتاده یا مناطق روستایی، اغلب از این شیوه استفاده می‌شود.
- ④ احداث پایانه‌ها (ترمینال‌ها) در این شیوه حمل و نقل کم‌هزینه‌تر است.

ب) محدودیت‌ها،

- ① نسبت به سایر شیوه‌های حمل و نقل، قابلیت جابه‌جایی تعداد کم‌تری مسافر را دارد.
- ② ظرفیت حمل کالا توسط کامیون‌ها و تریلی، کم‌تر از وسایل حمل و نقل آبی و ریلی است.
- ③ با ورود به عصر خودروها، جاده‌های خاکی به جاده‌های آسفالتی تبدیل شدند و فضای جغرافیایی را تغییر دادند.
- ④ میزان مصرف سوخت و آلودگی محیط زیست در این شیوه حمل و نقل بسیار زیاد است. زیرا تمایل مردم جهان به داشتن خودروی شخصی همواره رو به افزایش بوده و امروزه برخی خانواده‌ها بیش از یک خودرو دارند.
- ⑤ آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها، از نتایج گسترش جاده‌ها و خودروها، ایجاد تراکم ترافیکی در برخی مسیرها به ویژه در ایام تعطیلات و در جاده‌هایی است که گنجایش کافی برای این افزایش را ندارند.

در نیمه دوم قرن بیستم، ساختن آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها برای حل مشکل ترافیکی و هم‌چنین افزایش سرعت خودروها متداول گردید.

هالا آگه می‌فواى برونى فرق آزادراه و بزرگراه چه؟ یه گلاهی به «بیشتر بدانیم» صفحه ۳۶ کتاب درسی بنداز! چون بیشتر بدانیم بود و ما نمی‌دونستیم تو علاقه داری بیشتر برونى یا نه، دیگه نیاوردیمش!

پیش از انقلاب اسلامی	مجموع طول راه‌های ایران کم‌تر از ۵۰ هزار کیلومتر بود.
در سال ۱۳۹۴	ایران دارای بیش از ۲۰۰ هزار کیلومتر راه بوده است.

نسبت به یک دهه قبل، تعداد و مسافت آزادراه‌های ایران، دو برابر و تعداد و مسافت بزرگراه‌های کشور، سه برابر شده است. آزادراه تهران - کرج - قزوین و آزادراه تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشور هستند.

در سال ۱۳۹۶ بر طبق آمارهای راهنمایی و رانندگی، تعداد خودروهای پلاک‌شده در ایران از مرز ۲۰ میلیون گذشته است. همینکه که توی تهران نمی‌شه نفس کشید ریگه!!!

در مورد «وضعیت آماری حمل و نقل جاده‌ای در کشور»، کتاب درسی توی صفحه ۳۸ به جدول داره پر از عدد و رقم! من یای طرح سوال کنکور باشم، از اون جدول سوال طرح نمی‌کنم! اما چون من یای ایشون نیستم، به رقم اعتماد نکن! فوراً به سری به اون جدول بزن و به گنگاهی بهش بنداز! ضرر نداره!

۲) حمل و نقل ریلی

حمل و نقل ریلی یکی از مهم‌ترین شیوه‌های حمل کالا و مسافر در جهان است. در این شیوه، برای انتقال مسافر و بار، از ریل و لوکوموتیوی که واگن‌های قطار را به دنبال خود می‌کشد، استفاده می‌شود. مزایا و محدودیت‌های این شیوه حمل و نقل به شرح زیر است:

الف) مزایا،

- ۱) برای مسافت‌های متوسط و نسبتاً طولانی مناسب است.
- ۲) هزینه احداث پایانه‌ها (ترمینال‌ها) در این شیوه حمل و نقل، متوسط است.
- ۳) جابه‌جایی با قطار از ایمنی بالایی برخوردار است و راحتی مسافران در قطار بسیار بیشتر از خودرو است.
- ۴) قطارهای باری می‌توانند به اندازه ده‌ها کامیون بار حمل کنند. (قطارها، بار را به صورت فله‌ای یا کانتینری حمل می‌کنند.)
- ۵) هزینه حمل و نقل در مسافت‌های طولانی، کم‌تر از جاده است.
- ۶) مصرف سوخت در حمل و نقل ریلی $\frac{1}{7}$ حمل و نقل جاده‌ای و آلاینده‌های آن برای محیط زیست، بسیار کم‌تر است.

نکته امروزه لوکوموتیوهای الکتریکی (برقی) بهترین نوع لوکوموتیوها از نظر سازگاری با محیط زیست هستند. در گذشته، از لوکوموتیوهای بخاری استفاده می‌شد که به تدریج جای خود را به لوکوموتیوهای دیزلی دادند؛ (که فب پون این دوتا با سوخت فسیلی کار می‌کردن، یه کم آلودگی شون بیشتر از لوکوموتیوهای الکتریکی و برقی امروزه بوده!)

ب) محدودیت‌ها: احداث خطوط ریلی (برخلاف جاده‌ها) به زمین‌های هموار نیاز دارد و هزینه احداث خطوط آهن (به ویژه در نواحی دارای موانع و پستی و بلندی) و هم‌چنین هزینه تولید یا خرید واگن‌ها و لوکوموتیوها، بالا است.

فوراً مقایسه کن ریگه! مزایای حمل و نقل ریلی نسبت به مصورت هاش خیلی پیشتره! مگه نه!؟

قطارهای پرسرعت: معمولاً به قطارهایی که بیش از ۲۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند، قطار پرسرعت می‌گویند.

در نیمه دوم قرن بیستم، برخی کشورها مانند فرانسه، اسپانیا، آلمان و ژاپن طرح‌هایی را برای تولید قطارهای پرسرعت طراحی و آزمایش کردند.

مثال قطار پرسرعت الکتریکی که در سال ۱۹۶۴ م. بین توکیو و ازاکا در ژاپن به حرکت درآمد، از اولین قطارهای پرسرعت جهان است.

در چند دهه اخیر، شرکت‌های بزرگ تولیدکننده قطارهای پرسرعت وارد رقابت شده و به تدریج، رکورد افزایش سرعت را از ۱۶۰ کیلومتر در ساعت، به بیش از ۳۰۰ کیلومتر در ساعت (و حتی ۴۵۰ کیلومتر در ساعت) رسانده‌اند.

نکته امروزه تولیدکنندگان عمده قطارهای تندرو، کشورهای اروپایی (به ویژه فرانسه و آلمان) و کشورهای آسیای جنوب شرقی (مانند ژاپن، کره جنوبی، چین و تایوان) هستند.

مثال قطار پرسرعت تایوان، سرعتی معادل ۳۰۰ کیلومتر در ساعت دارد و تجهیزات اصلی این قطار در ژاپن ساخته می‌شود.

پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان

میزان احداث شبکه‌های ریلی و دسترسی به آن در نواحی مختلف دنیا متفاوت است؛ یعنی به عنوان مثال:

● قاره اروپا، گسترده‌ترین شبکه خط آهن را دارد و تقریباً سفر به بیشتر کشورهای این قاره از طریق خط آهن و قطار امکان‌پذیر است. می‌دونی چرا؟ فب پون قاره اروپا سرزمین‌های پست و هموار زیادی داره و مسافت فط آهن توی اون خیلی آسون و کم هزینه است!

● برخی از کشورهای جهان فاقد راه آهن هستند. (مانند افغانستان، لیبی، قطر، نپال، کویت و سومالی)

درباره پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان بدانیم که:

- ۱) کشورهای ایالات متحده آمریکا، روسیه، چین و هند بیشترین میزان خطوط ریلی را در جهان دارند.

۴ ایالات متحده آمریکا، گسترده‌ترین و طولانی‌ترین شبکه ریلی جهان را دارد که ۸۰ درصد آن به حمل بار اختصاص دارد.

۴ بیشترین میزان خطوط سریع‌السیار و نیز طولانی‌ترین خط قطار تندرو جهان (پکن - گوانچو: به طول ۲۲۹۸ کیلومتر) متعلق به کشور چین است.

۴ در کشور پهناور هند نیز سالانه میلیون‌ها نفر برای سفر از قطار استفاده می‌کنند.

صفحه ۴۹ کتاب درسی به جدول درباره پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان دایره که به نظر من فقط کردن اعدادش پندارن اهمیتی نداره! همین که بدونی ایران در زمینه بهره‌برداری از خطوط ریلی جزء ۱۳ کشور اول دنیا نیست، کفایت می‌کنه! حالا آگه فیلی طالب علمی، فودت به نگاه پوشش بنداز؛ ما دیگه نیاور دیمش!

حمل و نقل ریلی در ایران

پس از انقلاب اسلامی و در چند دهه اخیر، طول خطوط راه‌آهن سراسری ایران افزایش یافته است.

وضعیت آماری حمل و نقل ریلی ایران (۱۳۹۵)		
طول خطوط ریلی ایران	تعداد مسافران جابه‌جاشده	میزان بار جابه‌جاشده
۱۳۴۳۷ کیلومتر	۲۴ میلیون نفر	۳۵ میلیون تن

نکته

در حال حاضر، قطار پرسرعت در ایران موجود نیست و سرعت قطارها در کشور ما، حداکثر ۱۶۰ کیلومتر در ساعت است. البته شاید ما مثل قارچی‌ها عجله‌ای در رسیدن به مقصد نداریم و به نظر مسئولین ما، دیر رسیدن بهتر از زود رسیدن!!

نکته

مسیر جلفا - تبریز (۱۴۸ کیلومتر) تنها خط برقی ریلی در کشور است.

مهم‌ترین پروژه‌های در دست اجرای شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران عبارت‌اند از:

- ۱ احداث راه‌آهن سریع‌السیار (قطار پرسرعت) تهران - قم - اصفهان (به طول ۴۱۰ کیلومتر)
- ۲ برقی کردن راه‌آهن تهران - مشهد (به طول ۱۰۰۰ کیلومتر)

۳) حمل و نقل آبی

حمل و نقل دریایی، پوشش گسترده‌ای در جهان دارد و اقیانوس‌ها، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و کانال‌ها، مسیرهای آبی را تشکیل می‌دهند. امروزه حدود ۹۰ درصد تجارت جهانی (براساس وزن) توسط کشتی‌ها انجام می‌شود و بدون وجود حمل و نقل آبی، صادرات و واردات این حجم عظیم کالا در جهان امروز ممکن نبود. مزایا و محدودیت‌های این شیوه حمل و نقل به شرح زیر است:

الف) مزایا: حمل کالا با کشتی، مقرون به صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاها به ویژه کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی است. **مثال:** یک کشتی نفتکش (VLCC با ظرفیت ۲ میلیون بشکه) می‌تواند حدود ۹۰۰۰ برابر یک کامیون، بار حمل کند و یک کشتی کانتینری (پاناما کس TEU ۵۰۰۰) بیش از ۲۰۰۰ برابر یک کامیون، ظرفیت حمل بار دارد.

ب) محدودیت‌ها: ۱ هزینه احداث بندر، اسکله‌ها، تجهیزات بندر و ساخت یا خرید کشتی‌ها بسیار بالا است.

۲ سرعت کشتی نسبت به سایر وسایل حمل و نقل، کم‌تر است.

انواع کشتی‌ها

کشتی‌ها بر دو نوع هستند: ۱ کشتی‌های مسافربری و ۲ کشتی‌های باربری.

۱ کشتی‌های مسافربری: کشتی‌های مسافربری انواع مختلفی دارند:

کشتی‌های اقیانوس پیما	مسافران را از مکانی به مکان دیگر در فواصل دور می‌برند.
کشتی‌های کروز	کشتی‌های تفریحی گردشگری هستند که در مدت محدود، مسافران را روی آب گردش می‌دهند و دوباره به مبدأ بازمی‌گردانند. سفر با این کشتی‌ها معمولاً پرهزینه است.

۲ کشتی‌های باربری: کشتی‌های قله‌بر و کشتی‌های کانتینری مهم‌ترین انواع کشتی‌های باربری هستند.

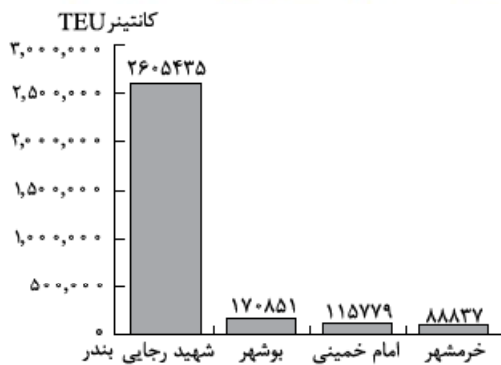
از این کشتی‌ها برای حمل کالاهایی مانند نفت و گاز، مواد معدنی، مواد پتروشیمی و غلات استفاده می‌شود؛ به این نحو که مواد به صورت فله در مخازن یا تانکرهای کشتی قرار می‌گیرند.	کشتی‌های فله‌بر
● کانتینرهای مورد استفاده در این کشتی‌ها، استانداردهای مشخصی از نظر اندازه دارند که موجب افزایش سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها می‌شوند.	کشتی‌های کانتینری
● داخل محفظه بودن کالاها و برچسب‌های روی کانتینرها که در آن‌ها مشخصات کالاها نوشته شده است، موجب آسان‌تر شدن مدیریت و انبارداری محموله‌ها می‌گردد.	

از دهه ۱۹۷۰ میلادی، دو تحول مهم در حمل‌ونقل دریایی، به ظرفیت جابه‌جایی کالا در این شیوه از حمل‌ونقل سرعت بخشید:

تعداد زیادی وسایل نقلیه چرخ‌دار می‌توانند با بار خود به درون این کشتی‌ها بروند و در مقصد خارج شوند و این امر، هزینه‌های تخلیه و بارگیری را کاهش می‌دهد.	تولید کشتی‌های رو - رو (Ro - Ro)
از کاربردهای مهم این کشتی‌ها، حمل خودروهایی صادراتی از کشورهای سازنده به سایر کشورها است.	
ویژگی این کشتی‌ها رو توی بیرون قبلی فوندریم دریگه! فقط این با اینو بگم که:	تولید و گسترش کشتی‌های کانتینربر
قبل از تولید کانتینرها، کشتی‌ها زمان زیادی را در بندرها برای تخلیه و بارگیری، توقف می‌کردند.	

حمل‌ونقل آبی در ایران

ایران به سبب واقع شدن در کرانه‌های دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان از امکان دسترسی به حمل‌ونقل دریایی برخوردار است. بهره‌مندی از مزایای حمل‌ونقل آبی در تجارت، فقط به دسترسی به پهنه‌های آبی محدود نمی‌شود، بلکه به ساختن و توسعه و تجهیز بنادر وابسته است.

تقاضای حمل‌ونقل دریایی و عرضه خدمات بندری در کشور ما در چند دهه اخیر رو به افزایش بوده است؛ به طوری که:

● در سال ۱۳۹۶، عملکرد بارگیری و تخلیه کالا شامل فرآورده‌های نفتی، کالاهای اساسی، فلزی، ساختمانی و معدنی، ماشین‌آلات، منسوجات و ... در کل بنادر کشور بیش از ۱۵۶ میلیون تن بوده است.

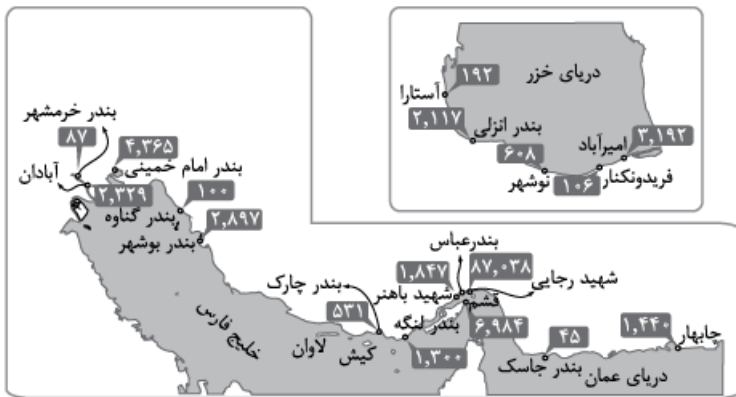
● حدود ۱۸ میلیون نفر مسافر به بنادر مسافری کشور وارد و از آن‌ها خارج شده‌اند و پرترددترین بندر مسافری به ترتیب بندر قشم، شهید حقایق (بندرعباس)، چارک و خرمشهر بوده‌اند.

دو تا نکته مهم درباره حمل‌ونقل آبی ایران باقی می‌ماند که ایناست:

① چابهار تنها بندر اقیانوسی ایران است که نقش مهمی در تجارت ایران با آسیای میانه دارد. آگه یادت باشه، اینو توی پغرافی دهم فونده بوریم قبلاً! مگه نه؟!

② بندر شهید رجایی با قابلیت جابه‌جایی ۲,۶۰۵,۴۳۵ کانتینر، مهم‌ترین بندر کانتینری ایران به شمار می‌رود و بندر بوشهر، امام خمینی و خرمشهر به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

پس یاد تون باشه که پرترددترین بندر مسافری، قشم و مهم‌ترین بندر کانتینری از نظر حجم کالاهای جابه‌شده، بندر شهید رجاییه! بندر امیرآباد و بندر انزلی از مهم‌ترین بنادر تجاری شمال کشور هستند.

میزان تخلیه و بارگیری کالا در بندر فعال تحت نظارت سازمان بنادر و دریانوردی ۱۳۹۶ (واحد: هزار تن)

۴) حمل‌ونقل هوایی

حمل‌ونقل هوایی از سریع‌ترین شیوه‌های حمل‌ونقل در جهان به شمار می‌رود.

در چند دهه اخیر، رقابت بین کشورهای تولیدکننده برای ساختن هواپیماهای بزرگ‌تر و با ظرفیت بیشتر برای حمل بار یا مسافر، موجب تغییرات زیادی در حمل‌ونقل هوایی شده است. مثلاً آنتونوف ۲۲۵، بزرگ‌ترین هواپیمای باری در جهان که قابلیت حمل ۲۵۰ تن بار رو داره! افزایش غولپیه واسه خودش‌ها!! مزایا و محدودیت‌های این شیوه حمل‌ونقل به شرح زیر است:

الف) مزایا،

- ① برای مسافت‌های طولانی مناسب است و ابزاری برای صرفه‌جویی در زمان محسوب می‌شود.
- ② به احداث مسیر نیاز ندارد و ناهمواری‌ها و موانعی نیز بر سر راه استفاده از آن وجود ندارد.

۴ برای حمل کالاهای سبک، کم‌حجم و ارزشمند یا مواد فاسدشدنی (که باید سریع به مقصد تحویل داده شوند)، مانند تجهیزات الکترونیکی، گل، دارو، مواد غذایی و نظایر آن بسیار مناسب است.

۵ در موارد اضطراری (مانند تصادفات و سوانح طبیعی و انسانی) و یا سم‌پاشی مزارع کشاورزی کاربرد دارد.

۶ امنیت بسیار زیادی دارد و سوانح آن نسبت به تعداد پروازها بسیار اندک است.

ب) محدودیت‌ها،

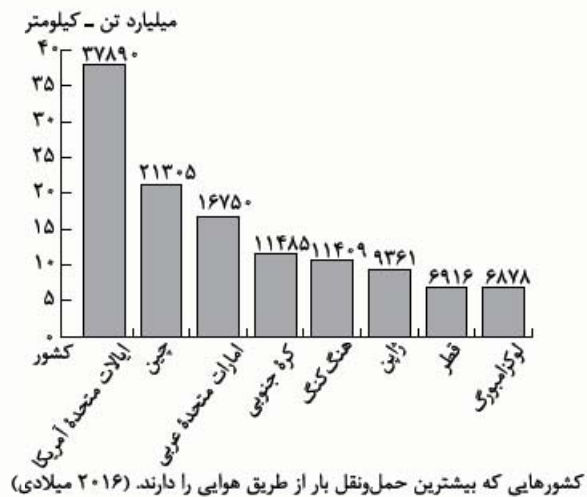
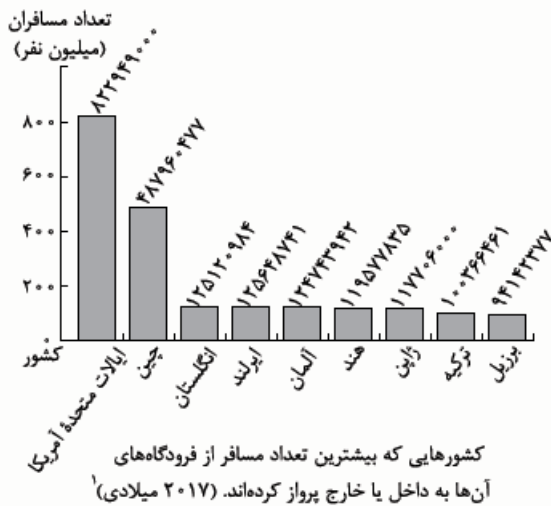
۱ احداث فرودگاه‌ها و تجهیزات مربوط به آن‌ها و نیز تولید و خرید هواپیماها به سرمایه‌گذاری هنگفت نیاز دارد.

۲ کنترل ایمنی پروازها به دقت و مراقبت زیاد نیاز دارد.

۳ مصرف سوخت در هواپیما نسبت به سایر وسایل حمل‌ونقل بسیار بیشتر است.

۴ سفر با هواپیما گران‌تر از سایر شیوه‌های حمل‌ونقل است.

دوتا نمودار زیر رو فوب نگاه کن! چون می‌فوانی به سری اطلاعات دربارهٔ حمل‌ونقل هوایی در جهان بفت بدی!

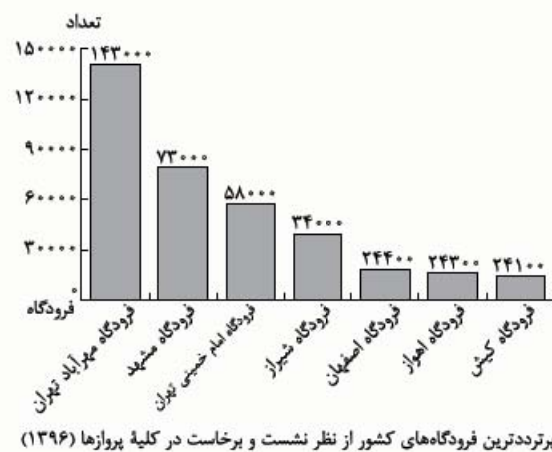

حمل‌ونقل هوایی در ایران

در سال ۱۳۹۴، در ایران:

تعداد کل فرودگاه‌ها: بیش از ۵۴ فرودگاه	مجموع مسافران جابه‌جاشده از طریق پروازهای داخلی و خارجی: بیش از ۲۸ میلیون نفر	میزان بار جابه‌جاشده با هواپیما: ۸۶ / ۴ هزار تن
--	---	---

حدود ۶۰٪ نشست و برخاست هواپیماهای ایران مربوط به سه فرودگاه (مهرآباد تهران، مشهد و امام خمینی تهران) است.

۵) حمل‌ونقل از طریق خطوط لوله

در حمل‌ونقل لوله‌ای، معمولاً سیالات (یعنی مایعات و گازها) از طریق خطوط لوله از مکانی به مکان دیگر فرستاده می‌شوند؛ بنابراین یکی از کاربردهای مهم حمل‌ونقل از طریق خطوط لوله، انتقال نفت خام و فرآورده‌های نفتی، گاز و مواد پتروشیمی در داخل یک کشور یا بین کشورها است. توی این شیوهٔ حمل‌ونقل، ریگه امکان جابه‌جایی مسافر وجود نداره و فقط می‌شه کالاهای خاصی رو منتقل کرد!

۱- به نظرم بهتر بود توی این نمودار، پای ایرلند و انگلیس عوض می‌شد، چون رقم مربوط به ایرلند بیشتر از رقم مربوط به انگلیسه! البته شایدم چون ایرلند روزی روزگاری جزئی از انگلیس بوده، فواسته افترام سن و سال و قدمت انگلیس رو گه داره!

مزایا و محدودیت‌های این شیوه حمل‌ونقل به شرح زیر است:

الف) مزایا،

- ① می‌توان حجم عظیمی از مایعات را به صورت شبانه‌روزی انتقال داد که بسیار مقرون‌به‌صرفه است.
- ② انتقال مواد از طریق لوله، آسیب کم‌تری به محیط زیست می‌رساند.

ب) محدودیت‌ها،

- ① احداث و تعمیر لوله‌ها و ایستگاه‌های واسطه‌ای به سرمایه‌گذاری فراوان نیاز دارد.
- ② خطوط لوله از نظر حوادث غیرمترقبه (مانند زلزله یا جنگ) به مراقبت زیاد نیاز دارند؛ زیرا هرگونه بی‌احتیاطی می‌تواند باعث انفجار و آتش‌سوزی شود. البته امروزه با به‌کارگیری تجهیزات هوشمند، مواردی چون صدمات، نشت مواد و خوردگی لوله‌ها به سرعت به ایستگاه‌ها اعلام می‌شود.

در حمل‌ونقل از طریق لوله،

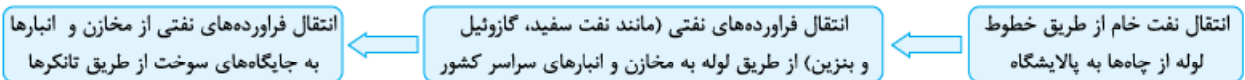
- ① لوله‌های نفتی عمدتاً از فولاد ساخته شده‌اند و ممکن است در زیر زمین کار گذاشته شوند یا از روی زمین و یا حتی بستر دریا عبور کنند.
  - ② بر سر راه لوله‌ها، ایستگاه‌های پمپاژ وجود دارد که گاز طبیعی یا نفت خام و فراورده‌های نفتی را با فشار به درون لوله‌ها می‌رانند.
  - ③ در نزدیکی برخی مکان‌های توزیع فراورده‌ها (مانند گاز شهری)، ایستگاه‌های فشارشکن یا افت فشار قرار می‌دهند.
- نکته** در سال ۲۰۱۴ میلادی، بیش از ۳/۵ میلیون کیلومتر خط لوله در سراسر جهان وجود داشته است که در این میان:
- الف) بزرگ‌ترین سامانه خط لوله صعب‌العبور جهان به طول ۱۳۰۰ کیلومتر، خط لوله تراس - آلاسکا است که در زمین‌های یخبسته (پرفراوست) احداث شده و نفت را از خلیج آلاسکا به سواحل اقیانوس منجمد شمالی انتقال می‌دهد.
  - ب) احداث خط لوله گاز آلتایی به طول ۳۰۰۰ کیلومتر که گاز سیبری روسیه را به چین منتقل می‌کند، در حال اتمام است.

حمل‌ونقل از طریق خطوط لوله در ایران

نخستین گام برای احداث خط لوله سراسری در ایران، در سال ۱۳۳۶ برداشته شد که فراورده‌های نفتی را از پالایشگاه آبادان به مرکز یعنی تهران می‌رساند. از آن زمان تاکنون احداث خطوط لوله در حال گسترش بوده است.

نکته خط لوله مارون ایران از مناطق صعب‌العبور و از روی پل و رودخانه عبور کرده است.

فرایند انتقال نفت خام از چاه نفت به جایگاه سوخت به شرح زیر است:

شبکه گازرسانی در کشور نیز مبتنی بر استفاده از خطوط لوله است.

چند نکته تکمیلی درباره حمل‌ونقل از طریق لوله در ایران،

- ① امروزه ایران با در اختیار داشتن بیش از ۱۴۰۰۰ کیلومتر خط لوله نفت و حدود ۲۸۰۰۰ کیلومتر خطوط لوله اصلی (فشار قوی) گاز، طولانی‌ترین خطوط لوله نفت و گاز را در میان کشورهای عضو اوپک دارد. (طول خطوط لوله گاز درون‌شهری در ایران بیش از ۲۲۰۰۰۰ کیلومتر یعنی در حدود فاصله زمین تا کره ماه است).
- ② در عرصه تجارت جهانی، ایران، گاز طبیعی را از طریق خطوط لوله به کشورهای ترکیه، عراق، آذربایجان و ارمنستان صادر می‌کند.
- ③ ایران قابلیت ایجاد خطوط لوله ترانزیت^۱ برای ارسال فراورده‌ها از کشوری به کشور دیگر را داراست.
- ④ انتقال گاز از ترکمنستان به افغانستان از طریق خطوط لوله در ایران، منبع درآمد برای ایران محسوب می‌شود.

میان جدول زیر هم به جایزه تقدیم به خود خودت! به جمع بندی جمع و پور از کل مباحثی که توی این درس خواندی!

نوع حمل‌ونقل	لوله‌ای	هوایی	آبی	ریلی	جاده‌ای
سرعت - زمان	سریع	سریع	کند	نسبتاً کند	نسبتاً سریع
نوع و حجم بار	مناسب برای گازها و مایعات	مناسب برای حمل کالاهای سبک، کم‌حجم، ارزشمند یا فاسدشدنی	حجم بسیار زیاد کالا	حجم نسبتاً زیاد کالا	حمل بار کم و تعداد محدود مسافر
راحتی و ایمنی مسافر	مسافر نمی‌بهره تا در موردش نظر بگیریم!	زیاد	زیاد	زیاد	نسبتاً راه‌آهن ولی خطر تصادف هم زیاده!
آلودگی محیط زیست	اگر لوله‌ها نشکنند و فراورده‌های نفتی نشت نکنند، آلودگی نداره!	نه این‌که نداشته باشه ولی فوب کمه!	نسبتاً کم	کم (به ویژه آله قطارها برقی باشن!)	آلاینده‌گی زیاد، تخریب زیستگاه‌ها، آلودگی هوا

۱- منظور از خطوط لوله ترانزیت، خطوط لوله‌ای هست که نه مبدأشون و نه مقصدشون، ایران نیست و فقط از ایران رد می‌شن! یعنی قراره فراورده‌های نفتی رو از یه کشور به یه کشور دیگه ببرن، اما چون اون کشورها همسایه نیستن و ایران بینشون قرار گرفته، یه بخشی از خط لوله از ایران رد می‌شه که البته ایران بابت این لطفش از اوتا پول می‌گیره!

مسافت	بسیار طولانی	بسیار طولانی	بسیار طولانی و نسبتاً طولانی	مسافت‌های کوتاه (کم‌تر از ۴۰۰ کیلومتر)
ترافیک	ترافیک نداره چون از قطر ویژه استفاده می‌کنه!	نداره!	نداره!	داخل شهر، بیشتر ولی توی آزادراه‌ها، کم‌تر
هزینه	زیاد	زیاد	هزینه حمل کالا، کم؛ اما هزینه خرید کشتی و ساخت بنادر و تجهیزات، زیاد	هزینه عمل و نقل زیاد نیست، اما شب قیمت فودروها کم و زیاد داره دیگه!

نکته آخر درس هم این‌که ۲۶ آذرماه، روز ملی عمل و نقله! می‌دونی چرا؟!
 آذرماه سال ۱۳۶۲، تعداد کشتی‌های منتظر تخلیه در بندرهای ایران حدود ۱۰۰ تا شده بود که کلی مشکل برای ترابری ایران ایجاد کرد. امام خمینی فرمان داد که کامیون‌ها و تریلی‌های زیادی برای تخلیه بارها اعزام بشن تا این مشکل زودتر حل بشه. ۱۳ سال بعد از صدور این فرمان، یعنی در سال ۱۳۷۶، به پیشنهاد وزارت راه و ترابری، روز ۲۶ آذر به عنوان روز ملی عمل و نقل نام گرفت و این‌چنین بود که درس ۳ تموم شد!

کشور، یک ناحیه سیاسی

همین اول تست‌ها پریم سراغ اصل مطلب این درس! مهم‌ترین قسمت این درس بخون انواع مرزهاست! حتماً باید اسم کشورها رو هم حفظ باشی!

۷۵۷- مرز بین هند و پاکستان از کدام نوع است؟

- (۱) تحمیلی (۲) پیشتاز (۳) طبیعی (۴) تطبیقی

۷۵۸- در رودهای قابل کشتیرانی، بهترین خط مرزی کدام است؟

- (۱) خط منصف (۲) خط مبنا (۳) تالوگ (۴) خط‌الرأس

۷۵۹- مراحل تعیین مرز در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- (۱) توافق کشورها ← ترسیم نقشه ← علامت‌گذاری روی زمین
(۲) توافق کشورها ← ترسیم نقشه ← علامت‌گذاری روی زمین
(۳) توافق کشورها ← علامت‌گذاری روی زمین ← ترسیم نقشه
(۴) توافق کشورها ← ترسیم نقشه ← علامت‌گذاری روی زمین ← ترسیم نقشه

انواع نظامات سیاسی از مباحث مهم دیگر این درس!

۷۶۰- نظام سیاسی چه تعداد از کشورهای زیر، از نوع ناحیه‌ای و ترکیبی است؟

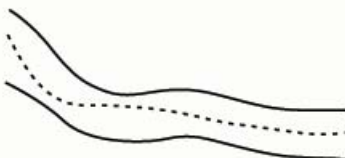
- (الف) آذربایجان (ب) افغانستان (پ) عراق (ت) انگلستان
(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۷۶۱- کدام کشور پیشگام نظام سیاسی «تک‌ساخت» است؟

- (۱) فرانسه (۲) آلمان (۳) کره شمالی (۴) کانادا

۷۶۲- اگر شکل مقابل بیانگر یک رودخانه باشد، خط‌چین رسم‌شده، کدام است؟

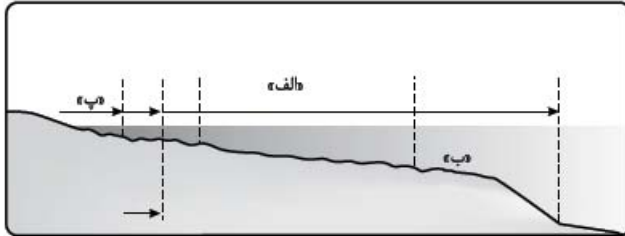
- (۱) خط منصف (۲) تالوگ (۳) خط‌الرأس (۴) خط مبنا

- ۷۶۳- به چه دلیلی حساسیت زیادی نسبت به مرزها وجود دارد و نظارت و مراقبت ویژه‌ای بر آنها اعمال می‌شود؟
- ۱) مرزها تأثیر بسزایی در جابه‌جایی مسافران و مبادلات بازرگانی (صادرات و واردات کالا) و توسعه اقتصادی کشورها دارند.
  - ۲) مرزها در روابط یک کشور با کشورهای همسایه تأثیرگذارند و می‌توانند عاملی برای ثبات و آرامش یا اختلاف و منازعه باشند.
  - ۳) امن بودن یا ناامن بودن مرزها بر رونق اقتصادی کشورها تأثیر می‌گذارد و همین امر اهمیت مرزها را دوچندان می‌کند.
  - ۴) مرزها نشانه‌ای از اقتدار سیاسی کشورها و مفهومی جهت حفظ امنیت ملی است که همین امر بیانگر اقتدار سیاسی یک کشور در منطقه است.

عمر آنگه به این شکل دقت کرده باشی!

۷۶۴- در شکل زیر که بیانگر مرز دریایی است؛ موارد «الف»، «ب» و «پ» به ترتیب کدامند؟

- ۱) منطقه انحصاری اقتصادی - فلات قاره - آب‌های داخلی
- ۲) منطقه انحصاری اقتصادی - فلات قاره - دریای سرزمینی
- ۳) منطقه نظارت - شیب اقیانوسی - دریای سرزمینی
- ۴) منطقه نظارت - شیب اقیانوسی - آب‌های داخلی

۷۶۵- پایین‌ترین حد جزر در دریا چه نامیده می‌شود و هر مایل دریایی معادل چند متر است؟

- ۱) خط مبنا - ۱۸۵۲ متر
- ۲) دریای سرزمینی - ۱۵۸۲ متر
- ۳) منطقه نظارت - ۱۲۸۵ متر
- ۴) فلات قاره - ۱۵۸۲ متر

۷۶۶- هر یک از موارد زیر به کدام یک از وظایف حکومت‌ها اشاره دارند؟

- الف) دفاع در برابر هجوم دشمنان   ب) رسیدگی به اختلافات
- ۱) اداره امور سرزمین - اداره امور سرزمین - روابط خارجی
  - ۲) اداره امور سرزمین - اداره سازه انسانی - روابط خارجی
  - ۳) روابط خارجی - اداره سازه انسانی - اداره امور سرزمین
  - ۴) روابط خارجی - اداره امور سرزمین - اداره امور سرزمین

۷۶۷- هر یک از عبارات زیر معرف کدام نوع مرز هستند؟

- الف) از زمان‌های قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده‌اند.
- ب) موجب جدایی اقوام می‌شوند.

- ۱) پیشتاز - پیشتاز - تحمیلی
- ۲) پیشتاز - تطبیقی - تحمیلی
- ۳) قبل از سکونت - تطبیقی - تطبیقی
- ۴) قبل از سکونت - پیشتاز - تطبیقی

(سراسری ۹۸)

۷۶۸- در همه مناطق ذکر شده، سایر کشورها حق عبور و مرور بدون ضرر را دارند. به جز:

- ۱) فلات قاره
- ۲) دریای سرزمینی
- ۳) آب‌های داخلی
- ۴) آب‌های آزاد

۷۶۹- امروزه خطوط مرزی کشورها ارزش حقوقی و بین‌المللی دارند؛ زیرا:

- ۱) محدوده‌های کشورهای هم‌مرز در اسناد سازمان ملل متحد ثبت می‌شود.
- ۲) قلمرو کشورهای همسایه در اسناد سازمان حقوق بشر ثبت می‌شود.
- ۳) برای تعیین آنها ابتدا کشورها به توافق می‌رسند و سپس آنها را روی زمین علامت‌گذاری می‌کنند.
- ۴) پس از توافق کشورها بر تعیین مرزها، نظارت و مراقبت ویژه‌ای بر آنها اعمال می‌شود.

۷۷۰- در شکل زیر، «الف» کدام پدیده را نشان می‌دهد و جزء کدام دسته از مرزها محسوب می‌شود؟

- ۱) کوه پیرنه - طبیعی
- ۲) رشته‌کوه آلپ - طبیعی
- ۳) رشته‌کوه آلپ - هندسی
- ۴) کوه پیرنه - هندسی

۷۷۱- کدام یک از گزینه‌های زیر در مورد «انواع مرزهای طبیعی» نادرست است؟

- ۱) عرض دریای سرزمینی تا حدود ۱۲ مایل دریایی از پایین‌ترین حد جزر در نظر گرفته می‌شود.
- ۲) خط‌الرأس از اتصال بلندترین نقاط کوهستان به هم ایجاد می‌شود.
- ۳) خط منصف خطی عرضی است که از وسط رودخانه می‌گذرد و آن را به دو نیم تقسیم می‌کند.
- ۴) تالوگ خطی است که عمیق‌ترین نقاط بستر رود را به هم متصل می‌کند.

۷۷۲- عبارت زیر مربوط به کدام نظام سیاسی است؟

«در این نوع نظام، بخش اعظم کشور به صورت تک‌ساخت است؛ فقط یک یا چند بخش کوچک به صورت ناحیه‌ای و خودمختار اداره می‌شوند و مناطق خودمختار اختیارات سیاسی و اجرایی ویژه‌ای در ناحیه خود دارند.»

- ۱) نظام سیاسی تک‌ساخت
- ۲) نظام سیاسی فدرال
- ۳) نظام سیاسی ناحیه‌ای و ترکیبی
- ۴) نظام سیاسی یکپارچه

۷۷۳- در رابطه با وظایف عمده کشور و زیرشاخه‌های این وظایف، کدام مورد نادرست است؟

- (۱) پیشگیری از جنگ و برقراری صلح ← روابط خارجی
- (۲) حفظ منابع طبیعی و بهره‌برداری از آنها ← اداره امور سرزمین
- (۳) برقراری نظم و امنیت ← اداره امور سرزمین
- (۴) وضع قوانین و مقررات و تأمین اجتماعی ← اداره ساختار انسانی

۷۷۴- کدام گزینه درباره نظام‌های سیاسی نادرست است؟

- (۱) یک سطح قانون‌گذاری، یعنی مجلس ملی قانون‌گذاری در مرکز وجود دارد. ← نظام سیاسی تک‌ساخت
- (۲) علاوه بر وجود حکومت در سطوح ملی، هر ایالتی، قوه مقننه، مجریه و قضاییه مستقل دارد. ← نظام سیاسی فدرال
- (۳) حکومت مرکزی فقط نقش هماهنگ‌کننده و ارتباط‌دهنده ایالت‌ها را بر عهده دارد. ← نظام سیاسی یکپارچه
- (۴) یک یا چند بخش کوچک از کشور به صورت ناحیه‌ای و خودمختار اداره می‌شوند. ← نظام سیاسی ترکیبی

۷۷۵- کدام یک از گزینه‌های زیر اطلاعات نادرستی را درباره مرزهای دریایی ارائه می‌کند؟

- (۱) برای تعیین مرزهای دریایی از خط مبنا که بالاترین حد مد است، استفاده می‌شود.
- (۲) به آب‌های پشت خط مبنا، آب‌های داخلی می‌گویند که کشور مجاور مالک آنهاست.
- (۳) از خط مبنا به سمت دریا تا حدود ۱۲ مایل دریایی، دریای سرزمینی نامیده می‌شود.
- (۴) دریای سرزمینی متعلق به کشور مجاور دریاست، اما سایر کشورها حق عبور و مرور بی‌ضرر در آن را دارند.

۷۷۶- برای تعیین خط مرزی در امتداد رشته‌کوه‌ها از ..... و برای تعیین مرز در رودها از ..... استفاده می‌شود که

- (۱) خط‌الرأس - تالوگ - عمیق‌ترین نقاط بستر رود را به هم وصل می‌کند.
- (۲) اتصال نوک بلندترین نقاط - خط منصف - عمیق‌ترین نقاط بستر رود را به هم وصل می‌کند.
- (۳) خط‌القعر - خط منصف - از وسط رودخانه می‌گذرد.
- (۴) قله کوه‌ها - تالوگ - از وسط رودخانه می‌گذرد.

۷۷۷- نوع مرز میان کدام دو کشور نادرست بیان شده است؟

- (۱) مرز میان ایران و افغانستان ← مصنوعی
- (۲) مرز میان کانادا و آلاسکا ← تطبیقی
- (۳) مرز میان بلژیک و هلند ← غیرطبیعی
- (۴) مرز میان کانادا و آمریکا ← هندسی

۷۷۸- به بخش‌هایی از دریا که در مالکیت هیچ کشوری قرار ندارد، ..... گفته می‌شود که شرط استفاده از آن، ..... است.

- (۱) آب‌های آزاد - عدم ایجاد تأسیسات تحقیقاتی
- (۲) دریای سرزمینی - عدم ایجاد تأسیسات تحقیقاتی
- (۳) آب‌های آزاد - عدم ایجاد اختلال در دریانوردی بین‌المللی
- (۴) دریای سرزمینی - عدم ایجاد اختلال در دریانوردی بین‌المللی

۷۷۹- هویت یک ملت چگونه پدید آمده است؟

- (۱) طی نسل‌های متوالی
- (۲) به واسطه تاریخ و فرهنگ مشترک
- (۳) پذیرش آن توسط یک ملت
- (۴) به واسطه اشتراکات زبانی، مذهبی و اقتصادی

بسیار بسیار مهم!

۷۸۰- هر یک از کشورهای زیر با کدام نظام سیاسی اداره می‌شوند؟

«عراق - انگلستان - ایران»

- (۱) ناحیه‌ای - ترکیبی - تک‌ساخت
- (۲) ترکیبی - ناحیه‌ای - ترکیبی
- (۳) فدرال - تک‌ساخت - یکپارچه
- (۴) تک‌ساخت - فدرال - ناحیه‌ای

۷۸۱- مرز بین ایران و عراق چه تعداد از خصوصیات زیر را دارا است؟

- (الف) طبیعی است.
- (ب) پشتتاز است.
- (ت) ادامه کوه‌های زاگرس است (در جنوب غربی ایران).
- (۱) یک
- (۲) دو
- (۳) سه
- (۴) چهار

۷۸۲- علت اهمیت مرزها چیست؟

- (۱) قلمرو رسمی اعمال مدیریت سیاسی هر کشورند.
- (۲) آخرین حد قلمرو زمینی، دریایی و هوایی‌اند.
- (۳) عامل تشخیص و جدایی کشورها هستند.
- (۴) سبب توافق و تفاهم کشورها هستند.

۷۸۳- مرز بین سه کشور «برزیل»، «پاراگوئه» و «آرژانتین»، از کدام نوع است؟

- (۱) تحمیلی
- (۲) طبیعی
- (۳) تطبیقی
- (۴) هندسی

۷۸۴- کدام گزینه از عوامل انتخاب پایتخت نیست؟

- (۱) داشتن قابلیت‌های محیطی مناسب
- (۲) داشتن جمعیت قابل توجه
- (۳) در تقاطع راه‌های تجاری قرارداشتن
- (۴) داشتن قابلیت دفاعی مناسب و دوربودن از مرزها

۷۸۵- چه تعداد از گزاره‌های زیر دربارهٔ «سرزمین» صحیح است؟

- الف) دارای منابعی است و عرصه‌ای برای فعالیت‌های اقتصادی و کار و زندگی مردم یک کشور محسوب می‌شود.
ب) وسعت آن در کشورهای مختلف، متفاوت است.
پ) یکی از بنیادهای هویت افراد را تشکیل می‌دهد.
ت) یکی فضا و قلمرو جغرافیایی یک کشور است.

۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۷۸۶- کدام عوامل موجب تبدیل پایتخت به کلان‌شهر می‌شوند؟

- الف) جمعیت متراکم (ب) تمرکز قدرت سیاسی
ت) تمرکز سازمان‌های دولتی (ث) دشواری خدمت‌رسانی

۱) الف - پ (۲) ت - الف (۳) ب - ت (۴) ث - پ

۷۸۷- تفاوت دو اصطلاح «حکومت» و «حاکمیت» در چیست؟

- ۱) حکومت همان نظام سیاسی کشور است، اما حاکمیت شامل سرزمین، ملت و نظام سیاسی می‌شود.
۲) حاکمیت به معنای استقلال و عدم وابستگی است، اما حکومت همان نظام سیاسی کشور است.
۳) حاکمیت وظیفهٔ ادارهٔ امور سرزمین را بر عهده دارد، اما حکومت به معنای استقلال است.
۴) حکومت به معنای بی‌نیازبودن از نظارت دولت‌های خارجی است و حاکمیت از نتایج آن می‌باشد.

۷۸۸- کدام مورد از عوامل مؤثر در انتخاب یک مکان به عنوان پایتخت به شمار نمی‌رود؟

- ۱) داشتن جمعیت قابل توجه
۲) برخورداری از قابلیت دفاعی مناسب
۳) وجود امکانات اقتصادی فراوان
۴) داشتن قابلیت‌های محیطی مناسب

۷۸۹- هر یک از ویژگی‌های زیر مربوط به کدام نوع از نظامات سیاسی است؟ (به ترتیب)

الف) اختیارات محلی محدود است. (ب) نظام قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری متمرکز است.

پ) قدرت سیاسی از یک کانون به سایر نواحی کشور اعمال می‌شود.

- ۱) یکپارچه - تک‌ساخت - فدرال
۲) ناحیه‌ای - تک‌ساخت - ترکیبی
۳) ترکیبی - یکپارچه - ناحیه‌ای
۴) تک‌ساخت - یکپارچه - تک‌ساخت

۷۹۰- کشور ایران چند کیلومتر مرز مشترک با کشورهای همسایه دارد؟

۱) ۸۷۵۵ کیلومتر (۲) ۸۷۰۰ کیلومتر (۳) ۷۸۵۵ کیلومتر (۴) ۸۰۰۰ کیلومتر

۷۹۱- مرز بین کانادا و آمریکا، یک مرز ..... است که با استفاده از ..... ترسیم شده است.

۱) هندسی - نصف‌النهارها (۲) طبیعی - خط‌الرأس (۳) مصنوعی - مدارات (۴) پیشتاز - تالوگ

۷۹۲- کدام نوع از مرزها بدون توجه به سیمای فرهنگی و قومی یک ناحیه ایجاد شده‌اند و نمونهٔ آن کدام است؟

- ۱) تحمیلی - مرز میان کرهٔ شمالی و کرهٔ جنوبی
۲) تحمیلی - مرز میان هند و پاکستان
۳) پیشتاز - مرز میان اکثر کشورهای آفریقایی
۴) پیشتاز - مرز میان انگلستان و فرانسه

۷۹۳- هدف از مرزبندی سیاسی - اداری در داخل کشورها چیست؟

- ۱) آسان‌تر کردن ادارهٔ فضای جغرافیایی - ارائهٔ خدمات مناسب به شهروندان
۲) آسان‌تر کردن ادارهٔ فضای جغرافیایی - کنترل جمعیت نواحی
۳) ارائهٔ خدمات مناسب به شهروندان - کنترل جمعیت نواحی
۴) ارائهٔ خدمات مناسب به شهروندان - تأمین بهتر منابع مالی و بودجه

۷۹۴- کدام گزینه به وظیفهٔ ادارهٔ امور سرزمین توسط حکومت‌ها اشاره دارد؟

۱) خدمات‌رسانی (۲) دفاع در برابر هجوم دشمنان (۳) عقد قراردادهای تجاری (۴) همکاری با نهادهای بین‌المللی

۷۹۵- در یک نظام سیاسی ناحیه‌ای، مناطق خودمختار:

- ۱) دارای دو سطح از حکومت و توزیع قدرت هستند.
۲) بخش وسیعی از سرزمین یک کشور را در اختیار دارند.
۳) در امور داخلی و خارجی، خودمختارانه عمل می‌کنند.
۴) اختیارات سیاسی و اجرایی ویژه‌ای در منطقهٔ خود دارند.

۷۹۶- کدام عبارت زیر نادرست است؟

- ۱) کشورهای جهان بر پایهٔ یک یا چند عامل (مانند هویت ملی، همبستگی ملی و پیوستگی سرزمینی) به وجود می‌آیند و به حیات خود ادامه می‌دهند.
۲) اگر عوامل پیدایش و بقای یک کشور تضعیف شوند، آن کشور در خطر نابودی و فروپاشی قرار می‌گیرد.
۳) کشورهای فدرال و کشورهای یکپارچه از نظر واگذاری اختیارات به واحدهای سیاسی و اداری، کاملاً شبیه به هم نیستند.
۴) در کشورهای فدرال، قوانین ایالت‌ها متفاوت‌اند، اما ایالات مختلف در امر توسعهٔ اقتصادی و اجتماعی خود به صورت یکسان تصمیم‌گیری و عمل می‌کنند.

۷۹۷- در کشورهای فدرال، ایالت‌ها در تمام امور زیر از حکومت مرکزی تبعیت می‌کنند؛ به جز .....

- ۱) برنامه‌ریزی توسعهٔ اقتصادی و اجتماعی (۲) دفاع (۳) سیاست خارجی (۴) واحد پول ملی

۷۹۸- «امروزه بیش از ۱۹۰ کشور مستقل در جهان وجود دارد که عضو سازمان ملل متحد هستند.» کدام گزینه وجه تمایز این نواحی را با سایر نواحی

سیاسی بیان می‌کند؟ (سراسری ۹۹)

- ۱) بهره‌مندی از سازه انسانی
- ۲) تعیین محدوده جغرافیایی
- ۳) برخورداری از اقتدار سیاسی
- ۴) اشغال بخش‌هایی از سطح زمین

۷۹۹- نظام سیاسی کدام کشور از نوع فدرال نیست؟

- ۱) پاکستان   ۲) اندونزی   ۳) روسیه   ۴) برزیل

۸۰۰- در کشورهای دارای نظام سیاسی ..... حکومت و توزیع قدرت در سرزمین، ..... سطح دارد؛ که عبارت‌اند از .....

- ۱) فدرال - سه - سطح حکومت مرکزی، سطح فدرال و سطح ایالت
 ۲) ترکیبی - دو - سطح حکومت مرکزی و سطح منطقه
 ۳) فدرال - دو - سطح ملی و سطح ایالت
 ۴) ترکیبی - دو - سطح ملی و سطح منطقه

اینم به سوال که بدونی حواست به مهارت‌های جغرافیایی آخر درسا هم باید باشه!

۸۰۱- انواع مرزهای ایران با کشورهای همسایه، از حیث طولی (از کم‌تر به بیشتر) در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) مرزهای رودخانه‌ای ← مرزهای دریایی ← مرزهای خشکی
 ۲) مرزهای زمینی ← مرزهای آبی ← مرزهای رودخانه‌ای
 ۳) مرزهای آبی ← مرزهای هوایی ← مرزهای زمینی
 ۴) مرزهای رودخانه‌ای ← مرزهای خشکی ← مرزهای دریایی

۸۰۲- چه تعداد از عبارات زیر درباره نظام سیاسی «تک‌ساخت» درست است؟
 - از آسیا به دیگر نقاط جهان راه یافته است.

- کشور به واحدهای سیاسی و اداری کوچک‌تر تقسیم می‌شود، اما حکومت مرکزی حدود اختیارات آن‌ها را تعیین می‌کند.
 - اختیارات محلی وسیع و نظام قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری متمرکز است.

- مدیریت‌های محلی، تصمیمات دولت مرکزی را اجرا می‌کنند و قوانین و تشکیلات اداری در تمام کشور همسان است.

- ۱) سه   ۲) دو   ۳) چهار   ۴) یک

۸۰۳- در خصوص وظایف عمده مدیریت کشور، کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) حفظ منابع طبیعی و بهره‌برداری از آن‌ها: اداره امور سرزمین
 ۲) برقراری نظم و امنیت: اداره ساختار انسانی
 ۳) توسعه همکاری‌های تجاری: روابط خارجی
 ۴) خدمات‌رسانی به مردم و تأمین اجتماعی: اداره سازه مدیریت

۸۰۴- میزان اختیارات واحدهای سیاسی درون کشور از نظر بودجه، تأمین منابع مالی و ... در کشورهای مختلف، به کدام عامل بستگی دارد؟

- ۱) وسعت سرزمین و قلمرو جغرافیایی
 ۲) طول مرزها
 ۳) سازه یا ساختار انسانی
 ۴) نوع نظام سیاسی

۸۰۵- کشور ما حدود ..... کیلومتر مرز مشترک با کشورهای همسایه دارد و با ..... کشور از راه خشکی و دریا هم‌مرز است.

- ۱) ۱۴ - ۸۷۵۵   ۲) ۱۵ - ۸۷۵۵   ۳) ۱۵ - ۵۵۸۷   ۴) ۱۴ - ۵۵۸۷

۸۰۶- کدام مورد تأثیر زیادی در امنیت و همکاری یا اختلاف و کشمکش بین کشورهای همسایه دارد؟

- ۱) طول مرزهای مشترک سیاسی
 ۲) اختلاف در بنیادهای هویتی سازه انسانی
 ۳) نحوه شکل‌گیری و ایجاد مرزها
 ۴) وسعت سرزمین و قلمرو جغرافیایی

۸۰۷- مرز میان هند و پاکستان که پس از جدایی و استقلال پاکستان از هند، منطقه مسلمان‌نشین را از هندوئین جدا کرد، از کدام نوع است و کدام

نوع از مرزها عموماً مشکلی ایجاد نمی‌کنند؟

- ۱) تحمیلی - طبیعی   ۲) تطبیقی - هندسی   ۳) تحمیلی - پیش از سکونت   ۴) تطبیقی - پیش‌تاز

۸۰۸- از متصل کردن نوک بلندترین نقاط کوهستانی به یکدیگر، ..... به وجود می‌آید که مبنای تعیین مرز میان کشورهای ..... و ..... قرار گرفته است.

- ۱) خط‌الرأس - ایران - عراق
 ۲) خط منصف - کانادا - آلاسکا
 ۳) خط منصف - برزیل - پاراگوئه
 ۴) خط‌الرأس - فرانسه - اسپانیا

۸۰۹- در خصوص مناطق مختلف دریایی، از ساحل به سمت آبهای آزاد، کدام ترتیب درست است؟

(۱) دریای سرزمینی ← آبهای داخلی ← منطقه نظارت ← منطقه انحصاری اقتصادی

(۲) دریای سرزمینی ← فلات قاره ← منطقه انحصاری اقتصادی ← منطقه نظارت

(۳) آبهای داخلی ← دریای سرزمینی ← منطقه نظارت ← منطقه انحصاری اقتصادی

(۴) آبهای داخلی ← دریای سرزمینی ← فلات قاره ← منطقه نظارت

ویژگی‌ها و انواع شبکه‌های حمل و نقل

۹۴۴- کدام مورد از کاربردهای سامانه اطلاعات جغرافیایی محسوب نمی‌شود؟

- (۱) مدیریت منابع طبیعی و آمایش سرزمین
 (۲) شبکه‌های حمل و نقل و نقشه‌برداری
 (۳) بهبود سیستم کسب و کار و تجارت و خدمات اجتماعی
 (۴) مکان‌یابی شهرک‌ها و صنایع کشاورزی و معادن و محیط زیست

۹۴۵- در نیم‌قرن اخیر سه عامل موجب گسترش و تحول در صنعت حمل و نقل شده است. به چه چیز.....

- (۱) افزایش جمعیت و تقاضا برای حمل و نقل
 (۲) گسترش تجارت و اقتصاد جهانی
 (۳) پیشرفت‌های علمی و فناوری در تولید وسایل حمل و نقل
 (۴) تسریع حمل و نقل و گسترش شبکه بازرگانی

۹۴۶- جاده ابریشم کدام مناطق را به هم پیوند می‌داد؟ پیشرفت در دریانوردی باعث چه اتفاقاتی شد؟

- (۱) شرق آسیا را به غرب اروپا پیوند می‌داد. - کشف سرزمین‌های نو
 (۲) شرق آسیا را به شرق اروپا پیوند می‌داد. - باعث ساخت و رواج قایق‌های پارویی در رودخانه‌ها شد.
 (۳) غرب آسیا را به غرب اروپا پیوند می‌داد. - باعث ایجاد تسهیل در رفت و آمد و امن شدن کانال‌های آبی شد.
 (۴) شرق آسیا را به شرق اروپا پیوند می‌داد. - کشف سرزمین‌های نو

۹۴۷- کدام یک از موارد زیر از جمله ویژگی‌های حمل‌ونقل قبل از انقلاب صنعتی نیست؟

- (۱) وسایل حمل‌ونقل زمینی کند بودند.
(۲) طی مسافت‌های طولانی مستلزم زمان زیادی بود.
(۳) وسایل حمل‌ونقل قادر به حمل وسایل سنگین نبودند.
(۴) حمل‌ونقل دریایی مورد استفاده قرار نمی‌گرفت.

۹۴۸- کدام گزینه عبارت مرتبط با اهمیت اقتصادی راه، می‌باشد؟

- (۱) امروزه هیچ ناحیه‌ای خودپسنده نیست.
(۲) حمل‌ونقل بر زمین، آب‌وهوا تأثیر می‌گذارد.
(۳) داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل از عوامل قدرت ملی است.
(۴) حمل‌ونقل اهمیت بسزایی در ارتباط مردم و تبادل فرهنگی بین نواحی مختلف دارد.

۹۴۹- کدام عامل باعث افزایش سرعت و کارایی وسایل حمل‌ونقل در قرن نوزدهم شده است؟

- (۱) اختراع و تولید انبوه اتومبیل
(۲) تولید هواپیماهای مجهز و بزرگ
(۳) ساخت مراکز خدماتی و راهداری
(۴) کشف و استخراج نفت

۹۵۰- چه تعداد از عوامل زیر، از جمله عواملی هستند که در نیم قرن اخیر موجب گسترش و تحول صنعت حمل‌ونقل شده است؟

- افزایش جمعیت و تقاضا برای حمل‌ونقل
پیشرفت‌های علمی و فناوری
گسترش تجارت و اقتصاد جهانی
کشف و استخراج نفت و جایگزین شدن آن با زغال‌سنگ
(۱) یک
(۲) دو
(۳) سه
(۴) چهار

تاریخچه‌ها توکنور و آرمونا کم میان ولی محض احتیاط بخون و تست بزنی!

۹۵۱- کدام یک از گزینه‌های زیر درستی یا نادرستی عبارات زیر را پیرامون «وسایل حمل‌ونقل» نشان می‌دهد؟

- (الف) تولید هواپیماهای بویینگ، حمل‌ونقل هوایی را در سراسر جهان گسترش داد.
(ب) اختراع و تولید انبوه اتومبیل، چهره فضاها شهری و خارج شهری را تغییر داد.
(پ) در اوایل قرن نوزدهم، نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در آلمان ساخته شد.
(ت) امروزه انواع خودروهای شخصی و عمومی، تحرک و جابه‌جایی بین مکان‌ها را افزایش داده است.
(۱) درست - درست - نادرست - نادرست
(۲) درست - نادرست - درست - نادرست
(۳) درست - درست - نادرست - درست
(۴) نادرست - درست - درست - درست

۹۵۲- هر یک از عبارات زیر مربوط به کدام یک از اهمیت‌های حمل‌ونقل است؟

- «نیاز مردم به دسترسی به مراکز درمانی و بهداشتی - تأثیر در تبادلات فرهنگی بین نواحی - نیاز به گذران اوقات فراغت»
(۱) اجتماعی - اجتماعی - اجتماعی
(۲) اقتصادی - اجتماعی - اقتصادی
(۳) اجتماعی - فرهنگی - اقتصادی
(۴) اقتصادی - فرهنگی - اجتماعی

۹۵۳- کدام گزینه اطلاعات نادرستی پیرامون نقش و اهمیت حمل‌ونقل ارائه می‌کند؟

- (۱) صاحب‌نظران، حمل‌ونقل را کلید توسعه فرهنگی و رکن زیربنایی تمدن کشورها می‌دانند.
(۲) گردشگری به عنوان یک فعالیت مهم اقتصادی در کشورها، به زیرساخت‌های حمل‌ونقل نیاز دارد.
(۳) داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل از عوامل قدرت ملی یک کشور محسوب می‌شود.
(۴) همه جوامع تلاش می‌کنند برای جلوگیری یا کاهش آثار نامطلوب حمل‌ونقل، چاره‌اندیشی کنند.

۹۵۴- به ترتیب از نظر صاحب‌نظران «رکن زیربنایی اقتصاد کشورها» و «کلید توسعه اقتصادی آن‌ها» چیست؟

- (۱) حمل‌ونقل - حمل‌ونقل
(۲) حمل‌ونقل - افزایش تولیدات زیرساختی
(۳) افزایش تولیدات زیرساختی - افزایش تولیدات زیرساختی
(۴) افزایش تولیدات زیرساختی - حمل‌ونقل

۹۵۵- هدف حمل‌ونقل چیست؟

- (۱) انتقال از یک مکان به مکان دیگر
(۲) دسترسی به تمام مکان‌ها در زمان کوتاه
(۳) جابه‌جایی کالا و مسافر و اطلاعات از نقطه‌ای به نقطه دیگر
(۴) ارتباط دادن مکان‌ها و نواحی به یکدیگر

۹۵۶- ماهیت حمل‌ونقل اساساً ..... است و با مفهیمی چون ..... سروکار دارد؛ جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی است؛ زیرا .....

- (۱) جغرافیایی - موقعیت مکانی - در مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، تجاری و خدماتی نقش دارد.
(۲) جغرافیایی - مکان - صاحب‌نظران اعتقاد دارند حمل‌ونقل زیربنای اقتصاد کشورها است.
(۳) اقتصادی - مسافت - صاحب‌نظران اعتقاد دارند حمل‌ونقل زیربنای اقتصاد کشورها است.
(۴) اقتصادی - مقصد - در مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، تجاری و خدماتی نقش دارد.

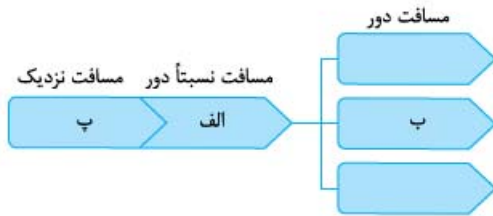
۹۵۷- چه تعداد از گزاره‌های زیر در ارتباط با «جغرافیای حمل‌ونقل» نادرست است؟

- (الف) شاخه‌ای از دانش جغرافیا است که جابه‌جایی مردم، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند.
 (ب) به بررسی الگوهای پراکندگی و شیوه‌های حمل‌ونقل و اثرات آن‌ها بر محیط می‌پردازد.
 (پ) جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای انسانی به حساب می‌آید.
 (ت) به مطالعه اثرات حمل‌ونقل می‌پردازد و هدف از این کار برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب منطقه‌ای است.

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

به شیوه‌های حمل‌ونقل، زمان، هزینه و مسافت‌هاشون دقت زیادی کن؛ تو درس بعدی هم مشاهده می‌کنیشون.

۹۵۸- با توجه به شیوه‌های مختلف حمل‌ونقل، کدام یک از گزینه‌ها، نمودار مقابل را به درستی کامل می‌کند؟

- (۱) حمل‌ونقل ریلی - حمل‌ونقل آبی - حمل‌ونقل لوله‌ای
 (۲) حمل‌ونقل آبی - حمل‌ونقل لوله‌ای - حمل‌ونقل جاده‌ای
 (۳) حمل‌ونقل ریلی - حمل‌ونقل هوایی - حمل‌ونقل جاده‌ای
 (۴) حمل‌ونقل آبی - حمل‌ونقل هوایی - حمل‌ونقل ریلی

۹۵۹- هدف از بررسی الگوهای پراکندگی و شیوه‌های حمل‌ونقل و تأثیرات آن‌ها بر محیط چیست؟

- (۱) شناسایی شبکه‌های حمل‌ونقل و توسعه آن
 (۲) برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب منطقه‌ای
 (۳) جلوگیری از تأثیرات نامطلوب حمل‌ونقل بر محیط زیست
 (۴) شناسایی و بهره‌برداری از توان‌های اقتصادی آن

۹۶۰- به ترتیب هر یک از موارد زیر، مربوط به کدام شیوه حمل‌ونقل است؟

«مسافت کم‌تر از ۴۰۰ کیلومتر - مسافت دور - بیشترین انعطاف از نظر دسترسی به نقاط مختلف»

- (۱) جاده‌ای - جاده‌ای - هوایی (۲) جاده‌ای - هوایی - جاده‌ای (۳) ریلی - ریلی - جاده‌ای (۴) ریلی - ریلی - هوایی

۹۶۱- چه تعداد از عبارات زیر درباره حمل‌ونقل جاده‌ای نادرست است؟

- برای رفتن به مکان‌های دورافتاده یا روستایی اغلب از آن استفاده می‌شود.
 - نسبت به سایر شیوه‌ها، قابلیت جابه‌جایی تعداد بیشتری مسافر را دارد.
 - یکی از شیوه‌های متداول حمل‌ونقل در همه قاره‌های جهان است.
 - ظرفیت حمل کالا توسط کامیون‌ها و تریلی‌ها از حمل‌ونقل آبی و ریلی کم‌تر است.

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۹۶۲- کدام گزینه پاسخ پرسش‌های زیر است؟

(الف) در کدام شیوه حمل‌ونقل، احداث پایانه‌ها کم‌هزینه است؟

(ب) در قرن بیستم معضل ترافیک چگونه حل شد؟

(پ) از نتایج گسترش جاده‌ها و خودروها چیست؟

- (۱) ریلی - ساخت آزادراه‌ها - دسترسی آسان به سایر نقاط
 (۲) ریلی - ساخت بزرگراه‌ها - ایجاد تراکم ترافیکی
 (۳) جاده‌ای - ساخت آزادراه‌ها - دسترسی آسان به سایر نقاط
 (۴) جاده‌ای - ساخت بزرگراه‌ها - ایجاد تراکم ترافیکی

۹۶۳- میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی محیط زیست در کدام شیوه حمل‌ونقل زیاد است و علت آن چیست؟

- (۱) حمل‌ونقل جاده‌ای - به دلیل تمایل مردم جهان به داشتن خودرو شخصی.
 (۲) حمل‌ونقل ریلی - به دلیل انتقال حجم زیاد کالا، نیاز به سوخت فسیلی بیشتری دارد.
 (۳) حمل‌ونقل آبی - زیرا عبور کشتی‌ها از مسیرهای آبی همراه با آلودگی‌های بسیار زیاد است.
 (۴) حمل‌ونقل هوایی - سوخت مورد استفاده برای جابه‌جایی وسایل هوایی اتمسفر را آلوده می‌کند.

۹۶۴- کدام گزینه روند توسعه حمل‌ونقل ریلی را نشان می‌دهد؟

- (۱) لوکوموتیوهای بخاری ← لوکوموتیوهای دیزلی ← لوکوموتیوهای برقی
 (۲) لوکوموتیوهای برقی ← لوکوموتیوهای بخاری ← لوکوموتیوهای دیزلی
 (۳) لوکوموتیوهای بخاری ← لوکوموتیوهای الکتریکی ← لوکوموتیوهای برقی
 (۴) لوکوموتیوهای برقی ← لوکوموتیوهای دیزلی ← لوکوموتیوهای بخاری

۹۶۵- معمولاً به چه قطارهایی پرسرعت می‌گویند؟ دو کشور اروپایی در تولید قطار تندرو چه نام دارند؟ قطار پرسرعت میان توکیو و ازاکا در چه سالی به حرکت درآمد؟

- ۱) قطارهایی که بیش از ۳۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند. - انگلیس و آلمان - در سال ۱۹۶۶
- ۲) قطارهایی که بیش از ۲۵۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند. - فرانسه و اسپانیا - در سال ۱۹۶۵
- ۳) قطارهایی که بیش از ۲۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند. - فرانسه و آلمان - در سال ۱۹۶۴
- ۴) قطارهایی که بیش از ۳۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند. - انگلیس و اسپانیا - در سال ۱۹۶۶

۹۶۶- بیشترین میزان خطوط ریلی جهان متعلق به چه کشورهایی است؟

- ۱) آمریکا، روسیه، چین، هند (۲) آمریکا، ژاپن، روسیه، انگلیس (۳) برزیل، چین، انگلیس، فرانسه (۴) هند، برزیل، آلمان، انگلیس

۹۶۷- با توجه به متن چند کلمه نادرست در آن وجود دارد؟

«حمل‌ونقل دریایی پوشش گسترده‌ای در جهان دارد. اقیانوس‌ها، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و کانال‌ها مسیرهای آبی را تشکیل می‌دهند. امروزه حدود ۸۵ درصد تجارت جهانی (براساس وزن) را کشتی‌ها انجام می‌دهند و بدون وجود حمل‌ونقل آبی صادرات و واردات این حجم عظیم کالا در جهان امروز امکان‌پذیر نیست. حمل کالا با کشتی مقرون‌به‌صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاها به ویژه کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی است.»

- ۱) صفر (۲) یک (۳) دو (۴) سه

۹۶۸- امروزه ۹۰ درصد از تجارت جهانی براساس وزن از چه طریقی انجام می‌شود و مقرون به صرفه‌ترین راه برای حمل بار در وزن زیاد و مسافت طولانی کدام است؟

- ۱) حمل‌ونقل ریلی - حمل‌ونقل ریلی (۲) حمل‌ونقل ریلی - حمل‌ونقل آبی (۳) حمل‌ونقل آبی - حمل‌ونقل ریلی (۴) حمل‌ونقل آبی - حمل‌ونقل ریلی

۹۶۹- کدام یک از شیوه‌های حمل‌ونقل، سرعت کم‌تری نسبت به سایر روش‌ها دارد؟

- ۱) حمل‌ونقل آبی (۲) حمل‌ونقل ریلی (۳) حمل‌ونقل زمینی (۴) حمل‌ونقل هوایی

۹۷۰- کدام یک از عبارات زیر در ارتباط با کشتی‌ها نادرست است؟

- ۱) برخی از کشتی‌های مسافربری، اقیانوس‌پیما هستند و برخی دیگر مسافران را در فواصل دور جابه‌جا می‌کنند.
- ۲) کشتی‌های کروز، کشتی‌های تفریحی هستند که طی مدت محدود مسافران را روی آب گردش می‌دهند.
- ۳) سفر با کشتی‌های کروز علی‌رغم طولانی بودن مدت سفر، بسیار ارزان است.
- ۴) برخی از کشتی‌های کروز مانند یک هتل چندطبقه هستند و رستوران، سینما و ... دارند.

۹۷۱- مهم‌ترین انواع کشتی‌های باربری کدام‌اند؟

الف) فله‌بر	ب) کانتینری	پ) کروز	ت) رو - رو
۱) ب - الف	۲) پ - ت	۳) ت - ب	۴) الف - پ

۹۷۲- بهره‌مندی از مزایای حمل‌ونقل آبی در تجارت فقط به دسترسی به دریا محدود نمی‌شود بلکه .....

- ۱) به ساختن، توسعه و تجهیز بنادر وابسته است.
- ۲) به توان‌های توسعه و سرمایه‌های ملی - منطقه‌ای مربوط است.
- ۳) به گستردگی راه‌های آبی در یک منطقه مرتبط است.
- ۴) به گنجایش بنادر و میزان کشتی‌های تجاری مربوط است.

۹۷۳- پرتددترین بنادر مسافری ایران به ترتیب کدام است؟

- ۱) قشم، شهید حقانی، چارک، خرمشهر
- ۲) قشم، امام خمینی علیه‌السلام، گناوه، جاسک
- ۳) چابهار، خرمشهر، بندرعباس، چارک
- ۴) چابهار، گناوه، امام خمینی علیه‌السلام، جاسک

۹۷۴- عبارت «از سریع‌ترین شیوه‌های حمل‌ونقل بوده و برای مسافت‌های طولانی و صرفه‌جویی در زمان مناسب است.» مربوط به کدام شیوه حمل‌ونقل است؟

- ۱) ریلی (۲) زمینی (۳) هوایی (۴) آبی

۹۷۵- مزیت حمل‌ونقل هوایی چیست؟

- ۱) احداث فرودگاه‌ها مقرون به صرفه است.
- ۲) به احداث راه نیازی ندارد.
- ۳) برای ورود به مکان‌ها نیاز به کسب اجازه ندارد.
- ۴) با وجود ایمنی کم، سفرهای زیادی با آن انجام می‌شود.

۹۷۶- در کدام یک از موارد زیر از حمل‌ونقل هوایی استفاده نمی‌شود؟

- ۱) حمل مواد فاسدشدنی
- ۲) سم‌پاشی مزارع کشاورزی
- ۳) حمل بار سنگین و تجهیزات الکتریکی
- ۴) موارد اضطراری مانند تصادفات

۹۷۷- کدام شیوه حمل‌ونقل بسیار امن بوده و در کدام شیوه، مصرف سوخت بسیار بالا است؟

- ۱) حمل‌ونقل آبی - حمل‌ونقل هوایی (۲) حمل‌ونقل ریلی - حمل‌ونقل هوایی (۳) حمل‌ونقل زمینی - حمل‌ونقل ریلی (۴) حمل‌ونقل ریلی - حمل‌ونقل هوایی

۹۷۸- به ترتیب کدام کشورها بیشترین تعداد مسافر و بیشترین میزان بار را از طریق حمل‌ونقل هوایی جابه‌جا می‌کنند؟

(۱) ایالات متحده آمریکا - ایالات متحده آمریکا

(۲) ایالات متحده آمریکا - ژاپن

(۳) ژاپن - ایالات متحده آمریکا

(۴) ژاپن - ژاپن

۹۷۹- سه فرودگاه پرتردد کشور به ترتیب کدام است؟

(۱) امام خمینی - مهرآباد - مشهد (۲) مهرآباد - امام خمینی - شیراز (۳) امام خمینی - مشهد - مهرآباد (۴) مهرآباد - مشهد - امام خمینی

۹۸۰- کدام یک از گزینه‌های زیر درباره حمل‌ونقل لوله‌ای نادرست است؟

(۱) معمولاً سیالات یعنی مایعات و گازها از طریق لوله از مکانی به مکان دیگر انتقال می‌یابند.

(۲) یکی از کاربردهای مهم آن، انتقال نفت خام و گاز در داخل یک کشور است.

(۳) لوله‌های نفتی عمدتاً از پلاستیک ساخته می‌شوند.

(۴) از مزایای آن انتقال حجم عظیمی از مایعات به طور شبانه‌روزی است.

(فارج کشور ۹۹)

۹۸۱- کدام عبارت، مفهوم نادرستی را منتقل می‌کند؟

(الف) در شهرهای ساحلی، تجارت بین‌المللی، با حمل‌ونقل دریایی امکان‌پذیر می‌شود.

(ب) هزینه‌ی احداث خط آهن و توسعه حمل‌ونقل ریلی، به صورت متوسط ارزیابی می‌شود.

(ج) احتمال فرسایش خاک با توسعه خطوط آهن افزایش می‌یابد.

(د) هر چه طول مسیرهای ارتباطی، کوتاه‌تر باشد، دسترسی مطلوب‌تر می‌شود.

(۴) ج و د

(۳) ب و ج

(۲) الف و د

(۱) الف و ب

۹۸۲- کدام گزینه نادرست است؟

(۱) از مزایای خطوط لوله، انتقال حجم عظیمی از مایعات به طور شبانه‌روزی است.

(۲) انتقال مواد از طریق لوله کم‌تر به محیط زیست آسیب می‌رساند.

(۳) احداث و تعمیر لوله‌ها و ایستگاه‌های واسطه‌ای به سرمایه‌گذاری فراوان نیاز ندارد.

(۴) خطوط لوله از نظر حوادث غیرمترقبه مانند زلزله یا جنگ به مراقبت زیاد نیاز دارند.

۹۸۳- نخستین خطوط لوله در ایران از کجا به کجا کشیده شد و این اقدام در چه سالی بود؟

(۱) از پالایشگاه آبادان به مرکز یعنی تهران در سال ۱۳۳۶ (۲) از بندر امام خمینی به آبادان در سال ۱۳۳۳

(۳) از مسجدسلیمان به بندرعباس در سال ۱۳۳۳ (۴) از میدان نفتی خوزستان به تهران در سال ۱۳۳۶

۹۸۴- به ترتیب کدام شیوه حمل‌ونقل، برای دسترسی به «روستای محمدآباد» و جابه‌جایی بار و مسافر در «مسافت‌های دور» بدون احداث مسیر، کاربرد

بیشتری دارد؟

(۱) ریلی - هوایی (۲) هوایی - آبی (۳) جاده‌ای - آبی (۴) جاده‌ای - هوایی (فارج کشور ۹۸)

۹۸۵- پرمافروست چیست؟

(۱) زمین‌های یخ‌بسته آلاسکا (۲) نوعی کشتی حمل بار (۳) هواپیمایی با سرعت زیاد (۴) خاک نواحی استوایی

۹۸۶- خطوط لوله نفت و گاز ایران به ترتیب چند کیلومتر است؟

(۱) ۳۸۰۰۰ کیلومتر - ۱۴۰۰۰ کیلومتر (۲) ۱۴۰۰۰ کیلومتر - ۳۸۰۰۰ کیلومتر

(۳) ۲۵۰۰۰ کیلومتر - ۵۲۰۰۰ کیلومتر (۴) ۲۲۰۰۰ کیلومتر - ۳۶۰۰۰ کیلومتر

مرز بین هند و پاکستان، یک مرز تطبیقی است.
 در رودهای قابل کشتیرانی، تالوگ بهترین خط مرزی است.
 برای تعیین مرز، ابتدا کشورها بر سر خط مرزی به توافق می‌رسند و سپس بر طبق نقشه ترسیم‌شده از محل عبور خطوط مرزی، آنها را روی زمین علامت‌گذاری می‌کنند.

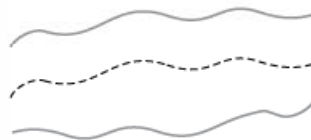
- ۷۵۷- گزینه «۴»
- ۷۵۸- گزینه «۳»
- ۷۵۹- گزینه «۱»

به طور کلی سه نوع نظام سیاسی در کتاب آمده است:
 (۱) نظام سیاسی ناحیه‌ای - ترکیبی بخش اعظم کشور به صورت تک‌ساخت است؛ فقط یک یا چند بخش کوچک به صورت ناحیه‌ای و خودمختار اداره می‌شوند. مانند نظام‌های سیاسی عراق، آذربایجان و انگلستان.

نکته افغانستان جزء کشورهایی است که حالت تک‌ساخت و یکپارچه دارد.
 فرانسه پیشگام نظام سیاسی تک‌ساخت است.

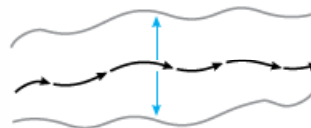
- ۷۶۰- گزینه «۳»
- ۷۶۱- گزینه «۱»
- ۷۶۲- گزینه «۲»

مشاهده خط چین در بین دو خط نشان از تالوگ است. مانند:

بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه (۱): خط منصف ← به صورت فلش است و در طول رود قرار می‌گیرد.

گزینه (۳): خط الرأس ← متعلق به مناطق کوهستانی است و به لحاظ شکلی تا حدی شبیه تالوگ است و معمولاً با نقطه‌چین نشان داده می‌شود.

گزینه (۴): خط مینا ← به شکل نقطه‌چین است ولی به صورت عمودی نشان داده می‌شود و متعلق به ناحیه ساحلی است.

مرزها در روابط یک کشور با کشورهای همسایه تأثیرگذارند و می‌توانند عاملی برای ثبات و آرامش یا اختلاف و منازعه باشند. به همین دلیل، حساسیت زیادی نسبت به مرزها وجود دارد و نظارت و مراقبت ویژه‌ای بر آنها اعمال می‌شود.

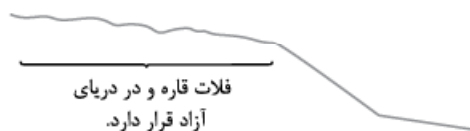
- ۷۶۳- گزینه «۲»
- ۷۶۴- گزینه «۱»

الف ← منطقه انحصاری اقتصادی

ب ← فلات قاره / ب ← آب‌های داخلی

با توجه به این که شکل سؤال بسیار پر نکته است و گاهی به خاطر سپردن تمامی نام‌ها دشوار است راهنمایی زیر می‌تواند کمک خوبی برای پاسخ به این سؤال باشد:

- ۱ خط مینا: اولین خط عمود این تصویر است: (پایین‌ترین حد جزر)
- ۲ بلندترین فلش: منطقه انحصاری اقتصادی است: ۱۸۸ مایل دریایی
- ۳ فلات قاره خطی با شیب است.

۴ دومین نقطه‌چین عمودی: ادامه حاکمیت کشوری ساحلی در دریا

۷۶۵- گزینه ۱

خط مبنا پایین‌ترین حد جزر در دریاست. به آب‌های پشت خط مبنا (به طرف ساحل) آب‌های داخلی می‌گویند که کشور مجاور دریا مالک آن‌هاست. از خط مبنا به سمت دریا تا حدود ۱۲ مایل دریایی (هر مایل دریایی برابر با ۱۸۵۲ متر است) دریای سرزمینی نامیده می‌شود که آن هم متعلق به کشور مجاور دریاست، اما سایر کشورها در آن منطقه حق عبور و مرور بدون ضرر را دارند.

۷۶۶- گزینه ۲

دفاع در برابر هجوم دشمنان ← **اداره امور سرزمین /** رسیدگی به اختلافات ← **اداره سازه انسانی /** توسعه همکاری‌های تجاری ← روابط خارجی

۷۶۷- گزینه ۲

الف ← **پشتاز**، قبل از سکونت

ب ← **تطبیقی** / پ ← **تحمیلی**

۷۶۸- گزینه ۳

جز آب‌های داخلی که متعلق به کشور پیرامون آن است، در سایر موارد، بقیه کشورها، حق عبور بی‌ضرر دارند.

۷۶۹- گزینه ۱

امروزه خطوط مرزی کشورها ارزش حقوقی و بین‌المللی دارند؛ زیرا محدوده‌های کشورهای هم‌مرز در اسناد سازمان ملل متحد ثبت می‌شود.

۷۷۰- گزینه ۱

کوه پیرنه که میان دو کشور فرانسه و اسپانیا واقع شده، نمونه‌ای از **مرزهای طبیعی** است.

۷۷۱- گزینه ۳

خط منصف، **خطی طولی** (نه عرضی) است که از وسط رودخانه می‌گذرد و آن را به دو نیم تقسیم می‌کند.

۷۷۲- گزینه ۳

نظام سیاسی ناحیه‌ای و ترکیبی: در این نوع نظام، بخش اعظم کشور به صورت تک‌ساخت است؛ فقط یک یا چند بخش کوچک به صورت ناحیه‌ای و خودمختار اداره می‌شوند و مناطق خودمختار اختیارات سیاسی و اجرایی ویژه‌ای در ناحیه خود دارند. نظام سیاسی کشورهای عراق، جمهوری آذربایجان و انگلستان از این نوع است.

ترسی سارگوجه‌ها

گزینه‌های (۱) و (۴): به یک نوع نظام سیاسی اشاره دارد. ویژگی اصلی این نظام سیاسی، کشور به واحدهای سیاسی و اداری کوچک‌تر مانند استان و شهرستان تقسیم می‌شود، اما حکومت مرکزی حدود اختیارات آن‌ها را تعیین می‌کند. گزینه (۲): در این نوع نظام سیاسی، کشور به چند ایالت تقسیم می‌شود و ایالت‌ها اختیارات زیادی دارند. حکومت و توزیع قدرت در سرزمین دو سطح دارد: الف) سطح فدرال (ملی و حکومت مرکزی) ب) سطح ایالت (منطقه).

۷۷۳- گزینه ۳

برقراری نظم و امنیت از وظایف مربوط به **اداره سازه** یا **ساختار انسانی** است.

۷۷۴- گزینه ۳

حکومت مرکزی فقط نقش هماهنگ‌کننده و ارتباط‌دهنده ایالت‌ها را بر عهده دارد. ← **نظام سیاسی فدرال**

۷۷۵- گزینه ۱

خط مبنا پایین‌ترین حد جزر است.

۷۷۶- گزینه ۱

برای تعیین خط مرزی در امتداد رشته‌کوه‌ها از خط‌الرأس (اتصال نوک بلندترین نقاط کوهستانی) و برای تعیین مرز در رودها از تالوگ و خط منصف استفاده می‌کنند.

۷۷۷- گزینه ۲

تالوگ، عمیق‌ترین نقاط بستر رود را به هم وصل می‌کند. خط منصف از وسط رودخانه می‌گذرد.

۷۷۷- گزینه ۲

مرز میان کانادا و آلاسکا از نوع **پشتاز** (قبل از سکونت) است که بعدها به تدریج مردم در دو طرف آن، اسکان یافته‌اند.

۷۷۸- گزینه ۳

به بخش‌هایی از دریا که در مالکیت هیچ کشوری قرار ندارد، آب‌های آزاد گفته می‌شود که شرایط استفاده از آن، عدم ایجاد اختلال در دریانوردی بین‌المللی است.

۷۷۹- گزینه ۱

هویت یک ملت ریشه در تاریخ و فرهنگ مشترک آن دارد و این هویت طی نسل‌های متوالی پدید آمده است.

سایر گزینه‌ها در گزینه (۱) مستتر است؛ یعنی تاریخ و فرهنگ، اشتراکات قومی، مذهبی و زبانی طی نسل‌های متوالی به واسطه پذیرش و تکرار استمرار پیدا می‌کند.

۷۸۰- گزینه ۱

عراق و انگلستان: **نظام سیاسی ناحیه‌ای و ترکیبی /** ایران: **نظام سیاسی تک‌ساخت** (یکپارچه)

۷۸۱- گزینه ۲

مرز ایران عراق (در جنوب غربی ایران)، **رودخانه اروندرود** یعنی یک **مرز طبیعی** است.

۷۸۲- گزینه ۱

مرزها از این نظر اهمیت دارند که **قلمرو رسمی اعمال مدیریت هر کشور** و حدود حاکمیت و اداره یک حکومت را تعیین می‌کنند.

۷۸۳- گزینه ۲

مرز بین سه کشور برزیل، پاراگوئه و آرژانتین، یک **مرز طبیعی** (رود) است.

۷۸۴- گزینه ۳

عوامل مختلفی در انتخاب یک مکان به عنوان پایتخت مؤثرند که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: داشتن قابلیت‌های محیطی مناسب؛ مانند دسترسی به آب و اراضی حاصلخیز، داشتن جمعیت قابل توجه، در تقاطع راه‌های ارتباطی قرار داشتن، دسترسی آسان به سرتاسر کشور به ویژه مرزها، داشتن قابلیت دفاعی مناسب و دور بودن از مرزها

۷۸۵- گزینه ۴

تمامی موارد مذکور صحیح‌اند.

۷۸۶- گزینه ۳

تمرکز قدرت سیاسی و وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی، تمرکز اقتصادی نهادهای مالی و پولی و شرکت‌های بزرگ و ثروت و قدرت در پایتخت‌ها موجب تبدیل آن‌ها به کلان‌شهرها می‌شود.

۷۸۷- گزینه ۲

حکومت: **همان نظام سیاسی** است که وظیفه اداره امور سرزمین و جمعیت را بر عهده دارد.

حاکمیت: **داشتن استقلال** و بی‌نیاز بودن از نظارت دولت‌های خارجی است.

۷۸۸- گزینه ۳

امکانات اقتصادی از عوامل انتخاب یک مکان به عنوان پایتخت نیست.

۷۸۹- گزینه ۴

همه عبارات به **نظام سیاسی تک‌ساخت** یا **یکپارچه** اشاره دارند.

۷۹۰- گزینه ۱

الف) کشور ما حدود ۸۷۵۵ کیلومتر مرز مشترک با کشورهای همسایه دارد و با ۱۵ کشور از راه خشکی و دریا هم‌مرز است.

۷۹۱- گزینه ۳

مرز بین کانادا و آمریکا، یک **مرز مصنوعی (هندسی)** است که با استفاده از مدارات ترسیم شده است.

۷۹۲- گزینه ۱

مرزهای تحمیلی تنها بنابر سیاست‌های بین‌المللی و بدون توجه به سیمای قومی و فرهنگی نواحی ایجاد شده‌اند که نمونه آن، مرز میان کره شمالی و کره جنوبی است. مرز میان اکثر کشورهای آفریقایی نیز که استعمارگران آن را ترسیم کرده‌اند، از نوع تحمیلی است.

۷۹۳- گزینه ۱

حکومت‌ها برای **اداره آسان‌تر فضای جغرافیایی** کشورها و ارائه خدمات مناسب به **شهروندان**، به مرزبندی سیاسی - اداری در داخل کشور می‌پردازند.

۷۹۴- گزینه ۲

اداره امور سرزمین ← حراست از قلمرو و مرزهای کشور، **دفاع در برابر هجوم دشمنان**، حفظ منابع طبیعی و بهره‌برداری از آن‌ها.

۷۹۵- گزینه ۴

در نظام سیاسی ترکیبی (ناحیه‌ای)، نواحی خودمختار، **اختیارات سیاسی و اجرایی ویژه‌ای در ناحیه خود دارند**.

۷۹۶- گزینه ۴

در کشورهای فدرال، هر ایالت در امور و برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی خود به **طور مستقل** تصمیم‌گیری و عمل می‌کند.

۷۹۷- گزینه ۱

ایالت‌های کشورهای فدرال در دفاع، سیاست خارجی و **واحد پول ملی** از حکومت مرکزی تبعیت می‌کنند.

۷۹۸- گزینه ۳

امروزه ۱۹۳ کشور مستقل در جهان وجود دارد که عضو سازمان ملل متحدند.

ارکان بنیادی یک کشور عبارت‌اند از: ۱) سرزمین ۲) جمعیت ۳) نظام سیاسی ۴) حاکمیت

حاکمیت یک کشور نشان‌دهنده استقلال و اقتدار سیاسی آن است.

- ۷۹۹- گزینه «۲» نظام سیاسی اندونزی از نوع تکساخت (یکپارچه) است.
- ۸۰۰- گزینه «۴» در کشورهای فدرال، حکومت و توزیع قدرت در سرزمین دو سطح دارد: الف) ← سطح فدرال (ملی و حکومت مرکزی) ← سطح ایالت (منطقه).
- ۸۰۱- گزینه «۱» مرزهای رودخانه‌ای: ۲۱/۹٪ / مرزهای دریایی (آبی): ۳۰/۸٪ / مرزهای خشکی (زمینی): ۴۷/۳٪
- ۸۰۲- گزینه «۲» در نظام سیاسی تکساخت، اختیارات محلی محدود است و این نوع نظام سیاسی از اروپا به سایر نقاط جهان راه یافته است.
- ۸۰۳- گزینه «۴» خدمات‌رسانی به مردم و تأمین اجتماعی مربوط به اداره سازه یا ساختار انسانی است.
- ۸۰۴- گزینه «۴» میزان اختیارات واحدهای سیاسی درون کشور از نظر بودجه، تأمین منابع مالی و ... در کشورهای مختلف، متفاوت است و به نوع نظام سیاسی آن‌ها بستگی دارد.
- ۸۰۵- گزینه «۲» کشور ما حدود ۸۷۵۵ کیلومتر مرز مشترک با کشورهای همسایه دارد و با ۱۵ کشور از راه خشکی و دریا هم‌مرز است.
- ۸۰۶- گزینه «۳» نحوه شکل‌گیری و ایجاد مرزها تأثیر زیادی در امنیت و همکاری یا اختلاف و کشمکش بین کشورهای همسایه دارد.
- ۸۰۷- گزینه «۴» مرز میان هند و پاکستان از نوع تطبیقی است و مرزهای پیشتانز (قبل از سکونت) مشکلی ایجاد نمی‌کنند.
- ۸۰۸- گزینه «۴» خط‌الرأس خطی است که از متصل کردن نوک بلندترین نقاط کوهستانی به یکدیگر به وجود می‌آید؛ مانند خط‌الرأس رشته‌کوه پیرنه که به عنوان مرز میان فرانسه و اسپانیا شناخته می‌شود.
- ۸۰۹- گزینه «۳» ساحل ← آب‌های داخلی ← دریای سرزمینی ← منطقه نظارت ← منطقه انحصاری اقتصادی ← فلات قاره

۹۴۸- گزینه ۱»

امروزه هیچ ناحیه‌ای خودبسنده نیست و همه نواحی، چه در داخل کشورها و چه در سطح بین‌المللی، برای رفع نیازهای اقتصادی‌شان به یکدیگر وابسته‌اند. صاحب‌نظران، حمل‌ونقل را کلید توسعه اقتصادی و رکن زیربنایی اقتصادی کشورها می‌دانند.

۹۴۹- گزینه ۴»

در قرن نوزدهم با ۱ کشف و استخراج نفت و جایگزین‌شدن آن با زغال‌سنگ، سرعت و کارایی وسایل حمل‌ونقل بیشتر شد.

۹۵۰- گزینه ۳»

در نیم قرن اخیر سه عامل موجب گسترش و تحول در صنعت حمل‌ونقل شده است: ۱ افزایش جمعیت و تقاضا برای حمل‌ونقل، ۲ گسترش تجارت و اقتصاد جهانی و ۳ پیشرفت‌های علمی و فناوری.

۹۵۱- گزینه ۳»

بررسی عبارت نادرست:

در اوایل قرن نوزدهم نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در انگلستان ساخته شد.

۹۵۲- گزینه ۱»

حمل‌ونقل در ۴ موضوع اهمیت دارد و هر یک از این چهار موضوع تعدادی مصداق معین دارند که در جدول زیر نشان داده شده است.

موضوع	توضیح
اهمیت اقتصادی	<p>۱ هیچ ناحیه‌ای خودبسنده نیست.</p> <p>۲ همه نواحی برای رفع نیازهای اقتصادی به یکدیگر وابسته هستند.</p> <p>۳ حمل‌ونقل کلید توسعه اقتصادی و زیربنای اقتصادی کشورهاست.</p> <p>۴ فعالیت‌های اقتصادی (تولید، توزیع و تجارت) به شبکه حمل‌ونقل وابسته هستند.</p>
اهمیت اجتماعی	<p>۱ مردم برای جابه‌جایی، دسترسی به مراکز مختلف، شرکت در فعالیت‌های اجتماعی و امور تفریحی به حمل‌ونقل نیاز دارند.</p> <p>۲ حمل‌ونقل اهمیت بسزایی در ارتباط مردم و تبادل فرهنگی بین نواحی مختلف دارد.</p>
اهمیت سیاسی و دفاعی	<p>۱ داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل از عوامل قدرت ملی یک کشور محسوب می‌شود.</p> <p>۲ دسترسی به شبکه راه‌ها از عوامل قدرت سیاسی است.</p> <p>۳ حمل‌ونقل جاده‌ای، ریلی و هوایی نقش مهمی در موفقیت رزمندگان داشت.</p>
اهمیت زیست‌محیطی	<p>۱ حمل‌ونقل بر زمین، آب‌وهوا تأثیر می‌گذارد.</p>

۹۴۴- گزینه ۲» در منطقه بین‌النهرین، حمل‌ونقل با قایق‌های پارویی

در رودخانه‌ها و کانال‌های آبی معمول بود.

۹۴۵- گزینه ۴» در نیم قرن اخیر سه عامل موجب گسترش و تحول

در صنعت حمل‌ونقل شده است: ۱ افزایش جمعیت و تقاضا برای حمل‌ونقل

۲ گسترش تجارت و اقتصاد جهانی ۳ پیشرفت‌های علمی و فناوری در

تولید وسایل حمل‌ونقل

نکته افزایش سرعت حمل‌ونقل نتیجه گسترش و تحول در صنعت حمل‌ونقل

است، نه عاملی برای شکل‌گیری آن.

۹۴۶- گزینه ۱» جاده ابریشم که شرق آسیا را از طریق ایران به غرب

اروپا پیوند می‌داد، نمونه‌هایی از راه‌ها در طول تاریخ بوده‌اند. در عصر اکتشافات

جغرافیایی، پیشرفت در دریانوردی و ساختن کشتی‌های پیشرفته‌تر موجب شد که

سرزمین‌های نو کشف شوند و تحولات بسیاری در این نواحی جهان پدید آید.

۹۴۷- گزینه ۴» قبل از انقلاب صنعتی از حمل‌ونقل دریایی نیز

استفاده می‌شد.

نکته (گردشگری به عنوان یک فعالیت اقتصادی مهم در کشورها به

زیرساخت‌های حمل‌ونقل نیاز دارد.)

۹۵۳- گزینه ۱» صاحب‌نظران، حمل‌ونقل را کلید توسعه اقتصادی و

رکن زیربنایی اقتصاد کشورها می‌دانند.

۹۵۴- گزینه ۱» صاحب‌نظران، حمل‌ونقل را کلید توسعه اقتصادی و

رکن زیربنایی اقتصاد کشورها می‌دانند.

۹۵۵- گزینه ۴» حمل‌ونقل با جابه‌جایی در پهنه مکان و فضای

جغرافیایی سروکار دارد و هدف آن ارتباط‌دادن مکان‌ها و نواحی به یکدیگر است.

بدین ترتیب ماهیت حمل‌ونقل اساساً جغرافیایی است و با مفاهیمی چون مکان،

موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ و مقصد سروکار دارد.

۹۵۶- گزینه ۱» ماهیت حمل‌ونقل اساساً جغرافیایی است و با

مفاهیمی چون مکان، موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ، مقصد و نظایر آن سروکار دارد

و جغرافیای حمل‌ونقل شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی است: زیرا در مکان‌گزینی

واحدهای تولیدی، تجاری و خدماتی نقش دارد.

۹۵۷- گزینه ۱

بررسی عبارت نادرست:

ب) جغرافیای حمل و نقل شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی به حساب می‌آید.

۹۵۸- گزینه ۳

الف) حمل و نقل ریلی / ب) حمل و نقل آبی، هوایی و لوله‌ای / ج) حمل و نقل جاده‌ای

۹۵۹- گزینه ۲

جغرافیای حمل و نقل شاخه‌ای از دانش جغرافیاست که جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند و به بررسی الگوهای پراکندگی و شیوه‌های حمل و نقل و تأثیرات آن بر محیط به منظور برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب منطقه‌ای می‌پردازد.

۹۶۰- گزینه ۲

هر سه عبارت مذکور مربوط به حمل و نقل جاده‌ای است.

مسافت‌های کم‌تر از ۴۰۰ کیلومتر و انعطاف از نظر دسترسی به نواحی مختلف، مخصوص حمل و نقل جاده‌ای است. مسافت دور، مناسب برای حمل و نقل هوایی است. **فوت کوزه‌گری** هرگاه با کلمه انعطاف در شیوه‌های حمل و نقل روبه‌رو شوی، سریع آن را به حمل و نقل جاده‌ای متمهل کن. هرگاه با کلمه سرعت بالا در جابه‌جایی مواجه شوی، سریع آن را به حمل و نقل هوایی متمهل کن.**۹۶۱- گزینه ۱**

بررسی عبارت نادرست:

حمل و نقل جاده‌ای نسبت به سایر شیوه‌ها قابلیت جابه‌جایی تعداد کم‌تری مسافر را دارد. **نکته** مهم‌ترین نکات حمل و نقل جاده‌ای در ۶ نکته زیر خلاصه می‌شود:

① متداول‌ترین شیوه حمل و نقل در همه قاره‌های جهان

② برای مسافت‌های کوتاه معمولاً کم‌تر از ۴۰۰ کیلومتر مناسب است.

③ از نظر دسترسی به نقاط مختلف و توقف در ایستگاه‌های متعدد انعطاف بیشتری دارد.

④ برای رفتن به مکان‌های دورافتاده یا مناطق روستایی از این شیوه استفاده می‌شود. ⑤ احداث پایانه‌ها کم‌هزینه‌تر است.

⑥ نسبت به سایر شیوه‌ها قابلیت جابه‌جایی تعداد کم‌تری مسافر دارد.

۹۶۲- گزینه ۴

الف) در حمل و نقل جاده‌ای احداث پایانه‌ها کم‌هزینه‌است ب) در قرن بیستم ساخت آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها معضل ترافیک را حل کرد. ب) ایجاد تراکم ترافیکی نتیجه و پیامد گسترش جاده‌ها و خودروها است.

۹۶۳- گزینه ۱

تمایل مردم جهان به داشتن خودروی شخصی همواره رو به افزایش بوده است؛ به طوری که امروزه برخی خانواده‌ها بیش از یک خودرو دارند. میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی محیط زیست در شیوه حمل و نقل جاده‌ای بسیار زیاد است.

۹۶۴- گزینه ۱

روند توسعه حمل و نقل ریلی به صورت زیر است:

لوکوموتیوهای بخاری ← لوکوموتیوهای دیزلی ← لوکوموتیوهای برقی

۹۶۵- گزینه ۳

معمولاً به قطارهایی که بیش از ۲۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند قطار پرسرعت می‌گویند. شرکت‌های بزرگ تولیدکننده قطارهای پرسرعت در چند دهه اخیر وارد رقابت شده و به تدریج، رکورد سرعت را از ۱۶۰ کیلومتر در ساعت به بیش از ۳۰۰ کیلومتر در ساعت (و حتی ۴۵۰ کیلومتر در ساعت) افزایش داده‌اند. امروزه کشورهای اروپایی به ویژه فرانسه و آلمان و کشورهای آسیای جنوب شرقی چون ژاپن، کره جنوبی، چین و تایوان تولیدکنندگان عمده قطارهای تندرو هستند.

۹۶۶- گزینه ۱کشورهای آمریکا، روسیه، چین و هند بیشترین میزان خطوط ریلی را در جهان دارند. ایالات متحده آمریکا دارای گسترده‌ترین و طولانی‌ترین شبکه ریلی در جهان است که ۸۰ درصد آن به حمل بار اختصاص دارد. **نکته** این چهار کشور را در درس هفتم سال یازدهم به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکنندگان گندم هم نام برده است. (صرفاً جهت یادآوری)**۹۶۷- گزینه ۲**

امروزه حدود ۹۰ درصد تجارت جهانی (براساس وزن) را کشتی‌ها انجام می‌دهند و بدون وجود حمل و نقل آبی صادرات و واردات این حجم عظیم کالا در جهان امروز امکان‌پذیر نیست.

۹۶۸- گزینه ۳

امروزه ۹۰ درصد از تجارت جهانی براساس وزن از طریق حمل و نقل آبی انجام می‌شود و مقرون به‌صرفه‌ترین راه برای حمل بار در وزن زیاد و مسافت طولانی، استفاده از حمل و نقل آبی است.

فوت کوزه‌گری

عبارت طلایی مرتبط با حمل و نقل آبی: مقرون به‌صرفه بودن نسبت به وزن زیاد کالا یا بار

۹۶۹- گزینه ۱

حمل و نقل آبی سرعت کم‌تری نسبت به سایر روش‌های حمل و نقل دارد.

نکته

بد نیست برای مرور نکات مهم شیوه‌های حمل و نقل بیرون زیر را با دقت بخوانی.

جاده‌ای	ریلی	آبی	هوایی	
سرعت	نسبتاً کند	کند	سریع	سرعت
مسافت	نزدیک ۴۰۰ کیلومتر	متوسط	بسیار طولانی	مسافت
هزینه	هزینه‌ی احداث خط و خرید واگن نسبتاً زیاد - هزینه حمل مسافر و کالا کم	هزینه حمل کم - هزینه خرید و ساخت زیاد	زیاد	هزینه

۹۷۰- گزینه ۳

سفر با کشتی‌های کروز معمولاً پرهزینه است.

۹۷۱- گزینه ۱

کشتی‌های فله‌بر و کانتینری مهم‌ترین انواع کشتی‌های باربری هستند.

۹۷۲- گزینه ۱

ایران به سبب واقع شدن در کرانه‌های دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان از نعمت بزرگ دسترسی به حمل و نقل دریایی برخوردار است. البته بهره‌مندی از مزایای حمل و نقل آبی در تجارت فقط به دسترسی به دریا محدود نمی‌شود بلکه به ساختن و توسعه و تجهیز بندر وابسته است.

۹۷۳- گزینه ۱

حدود ۱۸ میلیون نفر مسافر به بندر مسافری کشور وارد و از آن‌جا خارج شده‌اند و پرتعدادترین بندر مسافری به ترتیب بندر قشم، شهید حقانی، چارک، خرمشهر بوده‌اند.

۹۷۴- گزینه ۳

حمل و نقل هوایی از سریع‌ترین شیوه‌های حمل و نقل بوده و برای مسافت‌های طولانی و صرفه‌جویی در زمان مناسب است.

۹۷۵- گزینه ۲

حمل و نقل هوایی به احداث راه‌نیازی ندارد و در نتیجه ناهمواری‌ها و موانع بر سر راه آن نیست.

۹۷۶- گزینه ۳

حمل و نقل هوایی برای حمل کالاهای سبک و کم‌حجم مناسب است. (حمل بار سنگین در گزینه ۳ نادرست.)

۹۷۷- گزینه ۴

شیوه حمل و نقل ریلی و هوایی بسیار امن است و در حمل و نقل هوایی مصرف سوخت بسیار بالا است.

۹۷۸- گزینه ۱

ایالات متحده آمریکا بیشترین تعداد مسافر و بیشترین میزان بار را از طریق حمل و نقل هوایی جابه‌جا می‌کند.

۹۷۹- گزینه ۴

فرودگاه‌های پرتعداد کشور عبارت‌اند از: مهرآباد - مشهد - امام خمینی

۹۸۰- گزینه ۳

لوله‌های نفتی عمدتاً از فولاد ساخته می‌شوند.

۹۸۱- گزینه ۲

عبارت‌های الف) و د) نادرست می‌باشند.

در شهرهای ساحلی تجارت بین‌المللی تنها از طریق حمل و نقل دریایی انجام نمی‌شود. هر چه مسیرهای ارتباطی بدون انحراف باشند، دسترسی مطلوب‌تر می‌شود.

۹۸۲- گزینه ۳

از مزایای خطوط لوله، انتقال حجم عظیمی از مایعات به طور شبانه‌روزی است که بسیار مقرون به‌صرفه است. انتقال مواد از طریق لوله کم‌تر به محیط زیست آسیب می‌رساند؛ با این حال، احداث و تعمیر لوله‌ها و ایستگاه‌های واسطه‌ای به سرمایه‌گذاری فراوان نیاز دارد. هم‌چنین، خطوط لوله از

نظر حوادث غیرمترقبه مانند زلزله یا جنگ به مراقبت زیاد نیاز دارند؛ زیرا ممکن است باعث انفجار و آتش‌سوزی شوند.

۹۸۳- گزینه «۱» نخستین گام برای احداث خط لوله سراسری، که

فراورده‌های نفتی را از پالایشگاه آبادان به مرکز یعنی تهران می‌رساند، در سال ۱۳۳۶ برداشته شد و از آن زمان، خطوط لوله همواره در حال گسترش بوده است.

۹۸۴- گزینه «۴» برای دسترسی به روستاها، حمل‌ونقل «جاده‌ای»

کاربرد بیشتری دارد. همچنین حمل‌ونقل «هوایی» چون به احداث مسیر نیاز ندارد، روش بسیار مناسبی برای حمل مسافر و بار به مقاصد دوردست است.

۹۸۵- گزینه «۱» پرمافروست زمین‌های یخبسته آلاسکا است.

۹۸۶- گزینه «۲» امروزه ایران با در اختیار داشتن بیش از ۱۴۰۰۰

کیلومتر خط لوله نفت و حدود ۳۸۰۰۰ کیلومتر خطوط لوله اصلی (فشار قوی) گاز طولانی‌ترین خطوط لوله نفت و گاز را در میان اعضای اوپک دارد.

